

279776

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

# LITERATORUL

REVISTA LITERARĂ DIN BUCUREȘTI.

„CONTROL DE STIL“

ANUL III. — No. 5.

Semestrul întâiu.

„LIBERTATE DE IDEI“

Bibl. Univ. Cluj  
Nr. 480-1934.

## SUMARIUL:

1. Alina-Linda, poezie	de D-l	Duiliu Zamfirescu.
2. Ionel, nuvelă.	>	D. D. Racoviță.
3. O taină, poezie	> D-na	Matilda Poni.
4. Noaptea de Iulie, poezie	> D-l	Al. A. Macedonschi.
5. Nu uita, poezie	>	Th. M. Stoenescu.
6. Quand, poezie.	>	Louis Chardon.
7. Cartoforul, nuvelă	>	Mihail Demetrescu.
8. Curs de literatură dramatică. (Dupe S-nt Marc Girardin).	>	Th. M. Stoenescu.
9. Doamnei, poezie	>	Carol Scrob.
10. 1 Maiu, poezie	> D-na	Matilda Poni.
11. Surorile de caritate, poezie	> D-l	Ioan N. Iancovescu.
12. De ce taceți?, poezie	>	N. Nicolescu.
13. Moștenitorul crimei, dramă (urmare)	>	George Buzoianu.
14. In albumul, poezie	>	Al. A. Macedonschi.
15. El și Ea, poezie	>	Th. M. Stoenescu.
16. Ar fi fost, poezie.	>	Petre Mihăescu.
17. De ziua tă, poezie	>	H. St. Davidescu.
18. Ionaș și Sasul, poezie	>	S. Fl. Marian.
19. Mincinosul, Comedie	>	St. Velescu.
20. Castele în Spania, poezie	>	Al. A. Macedonschi.
21. Am cântat, poezie	>	Stelian Grozea.
22. Esamenul clasei de declamațiune, critică	>	Grim.
23. Un regret, poezie.	>	Th. C. Penciulescu.
24. Notită Literară	>	Redacțiunea.
25. Delariil poetului meu Al. A. Macedonski	>	Ion N. Iancovescu.
26. Delariil meu Al. A. Macedonski, poezie	>	>
27. Delariil o bătrână, poezie.	>	Petre Dulfu.
28. Delariil poezie.	>	M. Toncescu.
29. Delariil Scrob, poezie	>	C. N. Vasilescu.
30. Delariil	>	Louis Chardon.
31. Delariil	>	Redacțiunea.

BUCUREȘCI

IA ACADEMIEI ROMÂNE, (LABORATORII ROMÂNI),

26, — Strada Academiei — 26.

1882

PREȚUL 2 LEI.

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

# LITERATORUL

MAIU 1882.

CONTROL DE STIL.

LIBERTATE DE IDEI.

ABONAMENTUL :

Pe trei luni 5 lei; pe șase luni 10 lei; pe an 20 lei.

ADMINISTRAȚIA ȘI REDACȚIA

Strada Colței No. 50.

— SCRISORILE NEFRANCATE SE REFUZA —

## ALINA-LINDA

(Domnișoarei Florica-Sion)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Omul nu rîde de cît la patru-zeci de zile dupe naș-  
tere; iar de plîns, plînge din ziua 'ntîi.

### I.

Alina-Linda astăzi abia'și aduce-aminte  
De tatăl seî: în Lübek un fabricant de droșci.  
Ea, multă vreme'n urmă, când vrea să se alinte,  
Din coșuri de trăsură făcea cuiabar de cloșci,  
Și pentru puii d'aur ce răsăreau din ouă  
Dintr-o caretă veche făcea o cușcă nouă;  
Viră capul pe geamul de trăsură  
Și năvală să'i ia pâinea din gură;  
Ea în palmă diu patul lor de sîn,  
Be 'i se urcau în sîn.

a sinuri e bine.... o știu toți;  
cei și puii cei netoți.

desă necioplită,  
plin desăvârșită,  
sub gene castanii

Se odihnișe'n umbră căutăturî mai vii.  
 Pe-o frunte luminată de raza cugetării  
 Poema'ntreagă-a vieții sta scrisă'ntr'un cuvânt,  
 Cuvânt pe care'n lume nici pulberea uitării,  
 Nici muschiul viu ce crește pe stânca nepăsării,  
 Nimic nu'l omorise în sufletul ei sfânt,  
 Iubire, picătură din roua dimineții,  
 În tine se închee legenda tinereții,  
 Prin tine omul naște prin tine-adeșea moare,  
 Prin tine inflorește tot ce pe lume'î floare;  
 Iubire, taină surdă, păcat sau fericire, ( ? )  
 Eū te-am găsit or unde, iubire o! iubire!

Ea stă pe-o bancă veche, la umbra unor tei;  
 A căror flori trecute cădeaū pe părul ei,  
 Părënd că vor s'ascundă chiar razelor din soare  
 Acel cap mic de fee sub flori mirositoare.  
 Iar vântul nebunatic, pe umerii ei goi,  
 Îi anina mantile de veștejite foi.

Ea legăna pe brațe un copilăș bălaiū  
 Ce semănă la față cu ingerii din raiū.  
 Când el îi zicea «mamă», ea se pleca spre el.  
 Și'l sărută pe bucle grăind încetinel:  
 «Copil frumos invaiă de nu'mi mai zice mamă:  
 «Pe noi lumea întreagă copii orfanii ne chiamă.  
 Apoi plecă cu gândul spre tinerele vremuri  
 Când firul fericirei se depăna în ghemuri;  
 Și-atunci, fără de voe, vorbea încetinel  
 C'un om din altă lume, c'un enigmatic El:  
 «Roland! o... farmec dulce, Roland! o... dulce nume,  
 «Ai fost oare poveste sau ai trăit pe lume?  
 «In ochii tăi albaștri, adânci, plini de mister,  
 «Eū m'am uitat adesea precum mă uit la cer,  
 «Și am găsit într'ênșii atăta limpezime  
 «Cât are însu'si cerul în surdă sa mărir  
 «O... cerul cel albastru, încoronat de so  
 «Nu'nșeală nici odată prin sfânta sa  
 «Dar tu, Roland, dar ochi'ți adânci,  
 «Sunteți, și tu și ochii, trei lași, tre'  
 Apoi plângea.

Alături, izvorul îi zice:

«Tu singură veți plânge și tot tu  
 «Alino, iată'mi cursul: eū, gînga  
 «Mă nasc plângându'mi soarta  
 «Și'n drumul meu spre mare,  
 «Căci scris e ca și munții să

## II

Roland, Conte de Hümbold, marchis de Nesselrod,  
Voise să se'nsoare ca or care nerod.

Pe-atunci Alina-Linda avea *un milion*.  
Și ea și azi și-atuncea al banilor resunet  
Duceau fama femeii cum duc norii un tunet  
Prin universul rece, umbrit și monoton. (

Dar tatăl ei, droșcarul, era droșcar curat.  
O... nu'î nimic. — Marchizul își dă din marchizat,  
Droșcarul dă din hamuri... și iată o pereche  
Menită să intreacă noblețea cea mai veche.  
Și oare'n lumea noastră, de-am vrea să răscolim  
Tăciunii de noblețe pe câți îi întâlnim,  
La câți oare dintr'ênșii n'am recunoaște *socul*  
Său *salcia*? — Noblețea le e la toți norocul!  
Așa dar, marchizatul venea să se înhame  
La milion. — E ênsă în crudul nostru traiu  
O taină ce preface în ierne și în drame  
Idilele vieții și lunele de Maiu. L2)  
Acea taină se chiamă *norocul*. Iar norocul  
E schimbător ca vremea și'și uită-adesea locul.  
Un faliment!... și iată'l, din chiar milionar,  
Droșcarul mort pe drumuri, sărac, dar tot droșcar.  
În urma lui rămâne, drept singură avere,  
Un dric și două gloabe, cu hamuri, cu harșele,  
Cu uniforme negre, cu moțuri, cu canafuri,  
Cu totul, de la haine și pên'la epitafuri,  
Moștenitori pe ele se par' c'aũ să'î rămână  
O ténără femeie cu un copil de mână,  
Iar ginerele Conte, fugênd de falimente,  
Se duce să se'nsoare pe alte continente.

## III

*Alina-Linda*  
O... lume! tu, l'a cărei ernatică lumină  
Atâtea egzistențe vin zilnic de se'nehină  
Luându'ți licărirea drept soare încălzitor,  
La câte dai lumină, la câți dai ajutor? :

Și câte din acele nebune meteore  
 Ce nu apar pe ceru'ți de cât câte-va ore  
 Purtând cu ele raze din mândrul răsărit  
 Nu se întorc în haos cu raze din sfințit?...  
 Câți oameni, câte inimi, câți tineri visători,  
 Din cei ce-au vrut să caute, în unda ta amară,  
 A fericirii perlă, o perlă-atât de rară,  
 Aș mai putut să iasă cu sufletul afară  
 Și n'aș fugit departe de dulcele-ți comori?...  
 O... lume! ești un ânger cu gura mititică  
 Cu ochiul viu și ager, cu mâna ca de fee;  
 Dar dacă ai aceste podoabe de femeie  
 O!., lume, ai pe buze mustața de pisică.

Era spre toamnă. Cărduri de paseri călătoare  
 Plecau din țara rece spre țările cu soare,  
 Și tot atunci, din ramuri, cădeau prinse de vânt.  
 Vărtejuri de foi moarte pe umedul pământ.  
 În urma lor prigoii, poetici cântători,  
 Umpleau, zburând în roate, văzduhul fără nori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spre toamnă toți copiii se dau la'nvățătură.  
 Ei duc de gât ghiozdane cu cărți și cu hârtii;  
 Pe lângă cărți bogații mai duc și jucării;  
 Săracii duc și dânșii bucăți mici de fripturi.  
 Roland merge la școală și-ades plângea mergând  
 De dorul mamei sale ce rămânea plângând.  
 Aceste două inimi, cu-așea tristă menire,  
 Păreau că una'n alta își au adăpostire,  
 Și de-ai fi vrut pe mamă s'o faci să'ngălbinească  
 Era destul să tremuri din bucla ângerească  
 Un singur fir, un fir.  
 Când el plecă la școală, ea îl privea 'n uimire  
 Cu-o lungă, nesfârșită și mult caldă privire  
 Ca pe un trandafir.  
 Iar el, pînă la poartă, se întorcea spre ea  
 De mii de ori,—s'o vadă cum după el privea.

Cu vânturile toamnei venea gârbov și frigul...  
 Roland era tot sprinten, deși era tot gol.  
 Dar nu mai murea nimeni. Era pierdut câștigul  
 Ce'l da carul funebru, luând tristulă oho!

Al morții, pentru viii acestui monopol.  
In fine!

Se lăsase al nopții lung lințoliu  
Când se ivi la ușe un întristat străin,  
Cu ochii plini de lacrimi, cu hainele în doliu,  
Cerând dricul să 'ngroape copilul ce'i murise,  
Și tot cu el să'ngroape și lungile lui vise,  
Ce mortul le luase în ultimul suspin.  
«Voesc alaiul mare; plătesc or cât va fi.  
Apoi își șterse ochii..., zimbi trist.... și eși.  
In urmă muma'și strinse aceste gajuri sfinte  
Ce'i aduceau prin moarte o caldă 'mbrăcăminte  
Copilului,—și prinsă de-o surdă-amarăciune 3  
Îl sărută pe bucle privindu-l îndelung,  
Cum se privesc prin haos luminii ce nu s'ajung,  
Și'ngenuchiă cu densusul spre sfânta rugăciune. *pute icoana, ca să nu se tre  
pe a la*  
«Roland, îi zise, spune copilului Isus  
«Că'i mulțumim de darul ce ne-a trimes de sus.  
El mulțumi. In urmă, naiv o întrebă :  
«De ce mamă, icoana, când vrea să facă bine,  
«La unii le dă haine, la alții dă suspine,  
«Ia sufletul la unii și altora li'l dă ?...  
Iar ea, cu vocea stinsă, îi spune să și invete  
Citirea cea prea mare din cele două fete,  
Și însăși ea alături se puse la'mpletit.

Cum, dar! avea dreptate copilul ei să'ntrebe  
De ce un mort, prin moarte, hrănește pe cel viu?  
De ce'i viața noastră un cimitir pustiū?  
De ce'n umana ginte sunt nobili, este plebe?  
De ce un Silla calcă pe-un Mariū fără vină,  
Și'n urma lui, el însu'si, ne lasă o ruină, ?  
Pe care vine-un Cezar s'o'nalțe iar la loc,  
Și căreia Neronii rizind i-or pune foc?...  
De ce printre urzeala acestei lungi vieți  
Se lasă din vėzduhuri de-acele surde cețe 4  
Ce înghețând pe ițe, formează ciucuri mari  
De zile lungi și triste cu suferinți amari?...

O... lume, lume! ânger cu gura mititică  
Cu ochiul viu și ager, cu mâna ca de fee;  
De ai toate aceste podoabe de feme  
O... lume, ai pe buze mustată de pisică!

Sărmana, biata mumă, era făr' de noroc!  
 Ca pe un fier durerea o întărise 'n foc.  
 Ea'nțelesese bine că hotărâse sorții  
 Să'i crească copilașiul din darurile morții.  
 De-aceea, fără milă, ea târguia cu toți  
 Săraci sau cu avere, deștepți sau idioți,  
 Și spre lăcașul vecinic îi tot mâna din urmă,  
 Cu-aceiași pompă veche, precum se mână-o turmă.

## IV

Se'ntunecă. Prin aer trecea arcuri de foc.  
 Tună. Cădeaă ici colo mari picături de ploaie.  
 Părea câte o dată tot cerul că se'nmoaie  
 In foc. Săgeți aprinse trăsneaă pomii pe loc.  
 Huea cerul de groază, huea întreg pământul,  
 Cutreeraă vėzduhul curentele și vėntul  
 Urlând ca uraganul pe surdele nisipuri (5)  
 Pe care'n zbor descrie neînțelese chipuri  
De sflnceși, de piramide, de dromaderi. Plouă. 2  
 Tipău puii în cuiburi. Mureaă în găuri șerpui.  
 Prin codrii fără funduri cădeaă din fugă cerbii.  
 Rostogolită'n ripe umplute de puhoai  
 Spre marea nesfârșită mâna apa de ploaie.  
 Se'ntunecase groaznic. Plouă mereu.... Plouă.

Udat pênă la oase venea un cavalier  
 Purtând la scara șelei o lancia de fier.  
 Pe drumul său fantastic el se părea căși duce  
 Ușoara sa viață mai grea de cât o cruce.  
 El își dorise calea ne ispăvit de lungă  
 Ca'n isprăvitul căii în veci să nu ajungă.  
 Era frumosul Conte Roland de Nesselrod.

Plecat prin uraganul ce'l întâlnea în cale  
 Voia săși spele'n ploaie rizend visele sale  
 Pe care omenirea i le'nvelise'n glod.  
 El își lăsă în umbră castelul său cel mare  
 Și spre Orașiul Lübek venea ades călare  
 Sperând, ca or ce tată în vizitele'i scurte  
 Căși va zări copilul jucându-se prin curte,  
 Sau va vedea pe mumă, curată ca o nalbă.  
 Cum fruntea și-o apleacă pe mâna ei cea albă  
 Și sufletu'i, de vise bogat ca un tezaur,  
 Cum îl chemă pe dânsul, el, visul ei de aur.

## LITERATORUL

Și cum mergea prin aer cu-a fulgerilor ceată,  
Tăindu'și printre ele un viitor măreț,  
Se coborî din ceruri un trăsnet de săgeată  
Ce prefăcu'n cărbune pe cal și călăreț.

.....  
Același dric mai duse spre vecinul lăcaș  
Un mult mai demn, mai nobil, mai mândru chiriaș  
Și-atâta tot.

Se zice că s'au găsită la el,  
Închise 'ntr'o cutie alături de-un inel,  
Acele scrise : « Este aici voința mea :  
« Doresc ca peste piatra ce groapa'mi va avea,  
« Să se așeze bustul copilului ce'n lume  
« Rămas fără de tată, rămâne fără de nume.  
« Voesc ca greutatea'i chiar și'n mormântul meu  
« S'o simt că mă apasă mereu.... mereu.... mereu!...

Din toată moștenirea, din pietre de tot felul  
Alina-Linda'n doliu luă numai inelul.  
Iar dricul duse încă bătrâni ca și copii.....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In Aprilă 1882.

Duiliu Zamfirescu.

# IONEL.

NOVELĂ.

DOAMNEI ARISTITA ROMANESCU, — CA OMAGIŪ TALENTULUI SĂU, — ÎNCHIN ACESTE PAGINE.

Bien des fois cependant, sur sa tête brûlante,  
Paolo, laissant courir le souffle de minuit, —  
Sans pouvoir apaiser sa fièvre dévorante, —  
S'asseyait et pleurait comme un enfant maudit.

Émile Zola. (*Vers Inédits ; Paolo, p. 278*).

Sunt câțiva ani d'atunci.

Era iarnă ; — o iarnă aspră, neîmblânzită.

Trecuse mezul nopții și eă tot stam la gura sobei.

Priveam ultima licărire a unui cărbune aproape d'a se stinge și cugetarea, lăsată 'n voia ei, se oprea 'n trecut și 'l mângâia cu drag ; analiza prezentul posomorit ; se încerca să despice negura deasă a viitorului.



Afară era viscol.

Zăpada isbea cu putere în geamuri și crivățul urla înfuriat.

O suflare șuerătoare intră pe coș, stinse flacăra slăbită spulberând cenușa în toate părțile.

Obosit și de alte vegheri trecute, m'arunca în pat.

Nu puteam s'adorm; — o tristețe mare 'mă coprinsese sufletul, imi învăluisă cugetarea. Vedeam totul în negru; presimțeam o nenorocire...

«Așteaptă», — părea că'mi șoptește o voce din mine însumi.

Lovituri grăbite, în ușa de la scară, mă făcură să tresar din acea amorțea bolnăvicioasă.

Doctorul B. 'mă scria: «Vino îndată la spital; — un nenorocit vrea să'ți vorbească.»

Într'o clipă mă 'mbrăcai și 'n zece minute eram acolo.

Nimic nu poate da o idee adevărată de spaima ce mă coprinsese când văzui, întins pe un pat, cu peptul scaldat în sânge, pe Ionel, — prietenul meu din copilărie.

Nu ne întelnisem de aproape doi ani. Eram în București numai de câte-va zile. Impedecat de afaceri cari nu puteau fi întârziate, nu mă dusesem încă să'l văz; — iată'l însă că'mi ese el înainte și în ce stare!

Bietul băiat, abia putu să'mi întinză mâna și, cu vocea stinsă, cu un suris care 'mî sfășia inima, 'mî zise: «Ieri am aflat de sosirea ta...; E o lașitate, o nebulie, o crimă, dar am făcut'o; — *nu mai puteam trăi fără ea.* Intâmplarea saună nedibăcia, m'a împedecat d'a muri îndată. M'am gândit la tine și te-am chemat... Să mă îngrupe lângă ea... Nu mă condamna... Adio.....»

Murise!

Murise cu surisul pe buze, sărmanul Ionel.

Abia împlinise 22 de ani.

Poet, visător, unul din acei tineri fără răutate, fără ambițiunii egoiste, fără aspirațiunii nebune.

Respectat de toți, — iubit de mulți.

Dimineața se scula ca păsărica, — cântând.

Cântă, cântă pe ramură sërmană păsărică; cântă și nu te gândi la iarnă; — lasă această grijă furniceii care se târaște la picioarele tale!

Intr'o zi, începu a căta amorul: întâlnește o femeie...

O iubi ca pe idealul lui.

Ea însă era cochetă, vanitoasă, ușarnică.

'L trădă și într'o bună dimineață 'l părăsi.

D'atunci, perduse credința în sinceritatea și 'n trăinicia iubirei femeiești; nu mai spera că s'ar putea găsi o ființă care să'l înțeleagă, să'l ridice de unde era afundat.

Pentru el toate erau ca aceia pe care, din nenorocire, o întâlnește: — schimbăcioase, cu inimile reci, de piatră.

Din cauza uneia, le disprețuia pe toate.

Și formase convincțiunea neștrămutată că femeia nu merită iubire, — o iubire nebună, cum o 'nțelegea el.

O rădicase prea sus în imaginațiunea lui.

O așezase pe un pedestal înalt...

Și, în urmă, s'o vază căzând jos, jos de tot, — devenind cea din urmă dintre femeii!

Era un timp când nu se mai gândea nici la ea, nici la vr'un alt amor; — se dăduse cu totul studiului, — alinătorul multor dureri.

Citea neconținut.

Rar 'l vedea la vr'o petrecere, la vr'o nebunie d'ale tinereții. Sta închis zi și noapte în casă și, fără preget, cu nesațiu, învăța, se perfecționa.

Ajunsesem, toți prietini lui, — și avea mulți prietini Ionel, — ajunsesem a crede că prima încercare nenorocită, primul pabar care 'l amărise buzele, îl luase ori-ce iluziune, îl sdrobise inima pentru tot-d'auna.

Singur credea așa. Se simțea tare; spunea, cu tot dinadinsul, că pentru el s'a închis calea plăcerilor și bucuriilor acestei lumi!

Nu știa, bietul Ionel, că omul rămâne tot om, ori câte nenorociri ar trece peste dânsul, ori cât de mari dureri i-ar sfâșia inima, — ne cum o mică decepțiune a tinereții, un prim amor, răsplătit cu necredință și părăsire.

Inima omenească, adăpost tot-d'auna deschis fericirii ca și nenorocirii, durerii și plăcerii. — e tot-d'auna verde, tot-d'auna gata să simță și să grămădească pasiunii noi.

Sunt rari, foarte rari, acele cazuri, — dese în imaginația bolnavă a unor scriitori, — în cari o pasiune nenorocită strivește inima pentru vecie; — sunt așa de rari, c'am putea zice că nu egzistă....

Ionel însă, era tînăr și credea că are convincțiuni rezultate din experiențe!

Să considera bătrân pentru această lume și tuturor acelor care 'l spunea, că într'o zi se va schimba, că va veni un timp când inima-i, acum rece și nepăsătoare în fața pasiunilor, va bate din nou și cu mai multă putere, — le surâdea, le repeta neîncetat :

*Stejarul de pe munte ce trăsnetul lovește,  
Stă încă în picioare, -- semeț și neclintit.....  
Dar inima-i e arsă și ori cât mă trădește,  
De nici o primă-vară nu poate fi 'nverzit. (\*)*

Incepusem a crede și noi în vorbele lui.

Era atât de bătrânicos în toate faptele sale, în cât eram aproape convinși cu toții, că nici o primă-vară, ori-cât de dătătoare de viață ar fi, nu era cu puțință să'l transforme, să'l îmbrace din nou în mantia iluziunilor!

(\*) Gr. M. Alecsandrescu.

Inima lui bătea numai pentru două lucruri : — studiul și prietenia.

Da, Ionel era bun prieten ; bun pentru mulți, — neprețuit pentru mine!

Ne despărțisem la plecarea mea din București.

L'a început 'mă scria des ; — în urmă mai rar, — până ce încetă d'o-dată, fără să știu de ce.

I-am mai scris încă : --- nici un răspuns!

Ca să mă fi uitat, să nu mai mă fi iubit Ionel, — era cu neputință, — o știam, eram sigur...

Ce era dar ?

Am auzit de la el puțin în acea noapte de neagră amintire, iar a doua zi am aflat tot.

Ionel fusese încercat pentru a doua oară și, din nefericire, fără mijloc de îndreptare.

D'astă dată, nu nestatornicia omenescă 'l lovise ci sôrta, ne'mpăcata și adesea sălbatica sôrta. Și cu toate acestea, puțin trebuia pentru a face fericirea lui Ionel : — ar fi fost ușor, cred, să trăiască, pe lângă atâtea milioane de ființe, și aceia care era consolațiunea și balsamul alinător al prietenului meu, — scândura de care se agățase cu energia celui care se înecă!

Dar nu... Ar fi fost fericit ș'acest lucru nu e cu putință!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

'L dusesem la ultima locuință.

Țărâna se grămădise peste densusul.

Priveam mormântul și nu credeam că pe el l'am scoborât acolo.

— Ionel mort! O! nu ; nu e cu putință. Nu se poate să rămâi singur, — fără prietenul meu, fără bunul meu Ionel...

Și era așa ; — plecase pentru tot-d'auna.

. . . . .

Intre hârțiile lui am găsit un caet, un început de memoriu intim, unde l'ne și vorbea une-orî lui singur.

L'am citit și l'am udat cu lacrimi.

Pentru mine, când citeam, părea că e vocea lui care'mă vorbește.

Pentru indiferenți însă, ar fi obositor să'l transcriu aci, în întregul lui.

Câte-va pagine, vor da pe față temperamentul poetic, și puțin cam romantic al prietenului meu :

5 Iuliu 187...

«De sigur, puținii sunt aceia cari n'aũ fost măcar odată la poștă, să ducă o scrisore saũ un pachet ; — dar mai puținii trebuie să fie, și poate rar s'ar mai găsi un om, care să fi stat ore întregi lângă o cutie de scrisori.

«Eü unul am făcut'o, nu de plăcere, bine înțeles, ci de nevoie. Eraü patru ore după amiezü. Mï dasem întâlnire în intrarea biuroiului poștal; — și, din fericirea saü nenorocirea mea, — viitorul 'mï-o va spune, — așteptatul meü întârziase mult peste timpul fixat. În acest interval de adăstare, am făcut niște observări curioșe.

«Am vëzut pe un bătrân, încovoiat sub greutatea anilor, cu capul plin de nin sóre, — pășind, rëzemat în toiagul bătrânețüi, spre cutie ș'aruncând o scrisóre mototolitã : — era póte un tatã care scria fiului sëü, în țeri străine, arãtându-i dorul și iubirea lui, îmbãrbãtându-l și îndemnându-l sã sã silëscã a sã întörce mai iute, — cãci nu departe era ziua când va avea nevoie de el, când va trebui sã fie lângã dënsul pentru cea din urmã órã!

«Am vëdut apoi o tënërá, grãbitã, cu pasul nesigur, cu ochüi în tóte părțile, depunënd un plic de care cu greü sã despãrțea : — era de sigur femeia mãritatã, cu inima inflãcãratã, cu buza arsã de setea iubirii, care venea sã depue în cutia îndiferentã, taina inimii ei, — sã trãmitã aceluï pentru care suspina, tot ce voia sã zicã, tot ce nu i putea spune din gurã și între patru ochi!

«Am vëzut în urmã pe un altul, mergënd cu pași repezi, cu ochüi scînteetori de mânie și asvãrlind cu dispreț scrisórea care i tremura 'n mână : — era póte neguțãtorul înșelat de tovarășul lui; — era amicul, trãdat de amicul lui, care venea sã trimitã ființei nedemne de încredere saü de amicie, ultimul cuvënt ce avea sã se mai zicã între ei!

«Priveam, de aprópe o órã, pe aceștia și pe mulți alți, cum veneau și sã duceaü. Më uitam și mï închipuiam, de o parte, tóte acele sentimente și cugetãri osebite, opuse; — de alta, cutia care le primea pe tóte cu nepãsare. Era sã plec, când auzii o exclamare...

— «Ce e de făcut, domnule, — 'mï zise, în limba francezã, o femee tënërá și d'o frumusețe care më pironi în loc? Am aruncat o scrisóre în locul alteia. Spune-mï, te rog, e vr'un mijloc s'o iaü înapoi?

— «O veï avea îndatã, dómna.

«O întreb de formã și adresã... Ce dulce vorbea!.. Cunoșteam pe împiegatul de serviciü; 'lú rog, o cautã, o gãsím și më întorc s'o daü imprudentei sële stãpãne.

«Voi sã mï mulțumescã..—Nimic, dómna, nimic; am făcut tot ce-ar fi făcut oricine în locul meü; și m'am depãrtat în grabã. M'am depãrtat! Inima-mï însã i sã dãduse róbã și amintirea ei 'mï turburã cugetarea... O iubeam? Nu. Era absurd : — o vëzusem numai de cincü minute!

13 Iuliu...

«Peste opt zile am revëzut-o.

«Mergeam în același vagon, fãrã sã știü.

«Căldurile cele mari ale verei, aerul greū al Bucureștilor, care 'mă apăsa peptul și mă obosea, mă goneau din capitală și luasem drumul spre Sinaia.

«Priveam frumoșele și fermecătoarele panorame ale munților noștri. Respiram cu lăcomie aerul curat și răcoros, — și cu vederea rătăcită și încântată, cu inima plină de mulțumire, cu gândirea oprită în loc, liniștită de ori-ce cugetare, — stam la fereastra vagonului și admiram înălțimele de piatră ; mă uitam înainte și 'n napoi și vedeam trenul, asemenea un balaur din poveste, cu capul în strimtorile munților, cu coda printre stânci, luptându-se cu pantele neînduplecate, strecurându-se printre înălțimi, pătrunzându-le de la un capăt până la altul ; 'mă aruncam apoi ochii spre Prahova, limpede ca cristalul : o vedeam cum spumează, rostogolindu-se ca o panglică argintie, peste pietrele din vale.

«Nu mai mă gândeam la nimic : eram singur în acei munți ! Un întunec, o nopțe care mă învălui d'o-dată, mă smulse din visare și mă făcu să mă isbesc de realitate. Peste câte va secunde era lumină : — trecusem prin pântecul străpuns al muntelui.

«Mă uitai în juru-mi prin vagon și, la câți-va pași, la fereastră, dusă pe gânduri, cu privirea ațintită p'o înălțime acoperită cu brazi care dominau drumul în partea stângă. — sta o femeie ; la o mișcare ce făcu, se întorse, mă salută și'mi surăse. Era ea, necunoscuta din intrarea biuroului postal . . . Peste o oră eram bunii prietenii ; nu știu cum, dar am început să vorbim ca cum ne-am fi cunoscut încă de mult !

«Să numea Olberta. Era spaniolă. Venise în Bucuresci, de cât-va timp ; - - era prima-dona trupei de la teatrul\*\*\*. Era artistă, — *actriță* adică. Acest cuvânt, pe care'l pronunță cu destulă modestie, mă făcu să perz ori-ce iluziune, o coboră de unde o rădicasem cu încetul ; — 'mă părea rău că vorbisem așa de intim cu ea. . . P'atunci, nu mă pătrusesem încă de puțina temeinicie ce are credința, aprópe generală la noi, care aruncă desconsiderare pe capul acestor femei. Lumea nu voiește să vază că printre ele, sunt unele, tot așa de nobile ca și arta căreia s'au devotat !.. Cât eram de departe a sci cu cine aveam a face ! Cât de mult mă muștră conștiința peste puține zile, și cum roșesc chiar acum, când mărturisesc reaua idee ce'mă făcusem despre dēnsa !

20 Iuliu...

«Timpul cât am stat la Sinaia, preumblările prin munți alături cu ea, convorbirile ce am avut la tulpina brazilor, isolați de lume, — au rămas neșterse din memoria mea.

•Eram nedespărțiți..

«Răsăritul sórelui ne găsea unul lângă altul ; — apusul ne lăsa tot așa. Luna, care în timpul acelor frumoșe serii de vară, inunda delurile și râpele cu lumina

ei cea albă, se uita la noi îndelung, cum urcam și scoboram mână 'n mână, potecile printre brazii, — iar murmurul Prahovei, făcea adesea să n'auzim ce ne spuneam unul altuia.

«Atunci, în puținele zile pe care le-am petrecut în fața Bucegilor, ascunși în nori, am înțeles pe cine aveam lângă mine, — am văzut că *artista* mea era demnă de acest nume; era artistă cu inima și cugetarea; simțea ca un poet, admira și se impresiona ca un copil!

«Acolo, în sinul Carpaților și sub umbra pădurilor ce îi acoper, — 'mi descoperi fiica Evei din amoroasa Spania, toate comorile spiritului și inimei ei! Acolo și prin ea, am învățat să admir mai bine frumusețea și măreția operilor naturii. I-a fost dat ei, locuitoarea unei țări depărtate, soră cu a noastră, să regenereze, să transforme cu totul pe îmbătrânitul înainte de timp, pe ateul nesocotit... — Nu, 'mi zicea ea, n'ai fost nici odată nefericit, nu știi ce e suferința; trebuie să suferi, trebuie să fii lovit cumplit de sortă, ca să vezi și să simți cât e de necesară și înțăritore credința și cum te face să sperii o sortă mai bună, un sfârșit al durerilor în care te afli... — Să fii lovit de nenorocire, ș'atunci vei vedea cum credința îți rădică mânele către Cer să rogi pe Dumnezeu, — cum speranța îți alină durerile și te întărește în contra amarurilor vieții!...

«Da, am auzit aceste vorbe de la ea, de la artista peregrină, de la *paria* societății noastre. BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Singură mă povățuia să mă feresc, în viitor, de asemenea ființe. — Sunt vanitose, 'mi zicea adesea, interesate, nestatornice. Să gândească numai la succesele lor; cugetă numai cum să aibă mai mulți adoratori, cum să întorcă mințile la mai mulți tineri. Fac parte din clasa lor, dar nu sunt ca ele...

«Și nici nu era!

«Cine a văzut-o pe scenă, 'i-a putut admira frumusețea, 'și amintește simpatica și armonioasă ei voce, — dar nu știe ce simțiminte nobile îi mișca inima, ce cugetări înalte îi frământa mintea!

27 Iulie...

«Intr'o seră, Olberta era singură în odaia ei; sta dusă pe gânduri; — n'a simțit când am intrat. Ședea la fereastră și privea sorele cum se ascunde, — coborându-se pe după culmile împădurite. Era o seră din cele frumoase, în care natura sătulă, obosită de profumuri, de căldură și de viață, pare că se odihnește de voluptățile de peste zi!

«Incepu un vânt răcoritor. Frunzele, mișcate de adierea lui, tremurau. Să auzea în depărtare curgerea apei, lătratul câinilor și acele nenumărate și tainice accente care s'auz șoptind prin văile adormite...

«Olberta 'și strângea peptul; vrea să oprească suspinele gata d'a izbucni

și se năbușească într'ânsul dorințe strigătore; — apoi se aruncă pe pat și începu să plângă... Mă uitam cu mirare și nu'mi puteam explica motivul unei așa de mari întristări. Era puțin timp de când ne despărțisem; o lăsasem veselă; mă rugase să viū cât de iute...

«Cât am suferit în acel moment! Cine știe, 'mi ziceam, unde se gândește! La țara ei, pôte; — la familia ei, la iubitul ei!...

«M'apropiî repede, cu inima 'nghețată... Mă vede, plânge mai tare și 'mi spune tot, în grabă, înecată în lacrimi, întreruptă de suspine: *pe mine mă iubea, numai pe mine!*

«Și mie, nici nu'mi trecea prin minte, nici nu îndrăsneam a crede... O! am avut acel moment de fericire, care m'a răsplătit de tot ce suferisem până atunci, care a răscumpărat cu prisos toate lacrimile vărsate în ascuns pentru ea!

«Acea nópte fu ultima în care ne-am mai numit prietenî...»

Așa se termină notițele lui Ionel.

Incetase d'a mai încredința hârtiei cugetările seile intime, pentru că lipsea în-dioiala; — era fericit, o fi ȃis el; — satisfăcut, ȃic eū.

Cercetând, am aflat că puțin după întórcerea de la Sinaia, Olberta căzu greu bolnavă de răceală.

Peste două săptămâni muri.

Ionel fu aproape nebun.

Fugea de toți.

Să ascundea și plângea zile întregi.

Nóptea, îngrijitorul cimitirului, 'l găsea adesea adormit pe mormântul ei.

Neconținut trist, adâncit într'o melancolie profundă, ajunsese a nu mai vorbi cu nimeni, ocolea pe toți, nu primea în casă nici un prieten.

Intr'o nópte de iarnă, — iarna care urmă îndată fericirei lui — un sergent de stradă 'l găsi trântit în zăpadă, — plin de sânge.

Nenorocitul Ionel, într'un acces de disperare nesocotită, se împușcase în pept, pe când se 'ntorcea de la mormântul ei: — era nóptea în care fusei chemat la spital.

Sermanul, acum dórme lângă aceia pe care a iubit'o și a cărei mórte i-a scur-tat zilele.

Ionel, care promitea atât de mult, în care se concentra atâtea speranțe, care se rădicase, prin muncă și cugetare, mai pre sus de vârsta lui, — acum 'l acopere țe-râna, dórme în sânul pământului, uitat aproape de toți câți l'aū cunoscut!

Intr'o séră, mai ȃilele trecute, răscoleam niște hârtii; un pachet sigilat făcu să'mi sară inima: — erau scrisori d'ale lui.

Le-am citit din noū, acele rămășițe ale unui timp ce nu mai este și lacră-mile 'mi-aū lunecat pe față.

Mi-a trecut pe d'inainte întregă copilăria noastră; mi-am adus aminte de prietenia care credeam că ne va ține strâns legați toată viața.

Am cugetat apoi la planurile ce le formam împreună, la iluziunile care ne legănau p'amândoi.

E un lucru trist, dar în același timp plăcut, amintirea unui prieten din copilărie; e ceva care te mai consolă de miseriile vieții, care îți mai întineresc și îți bucură inima, zdrobită de suferințe, împetrită de decepțiuni!

Mă duc une-orî pe la cimitir.

Intr'un colț, modeste, cu câte-o cruce de lemn, puțin rădicate din fața pământului, — sunt mormintele Lor.

Spre ele, spre acele eterne locuințe, mi îndreptez pașii, orî de câte orî mă duc în orașul celor care nu mai sunt!

D. D. Racoviță.

## O T A I N A

«Ai șoptit incet cuvântul

BCU Cluj Te iubesc» și eată vântul,

L'a luat și tot l'a dus,

Pên'la stelele de sus.

Stelele rîzînd clipeau,

Șîntre dênsele șopteau,

Șîl spuneam la orî-ce nor

Ce trecea pe drumul lor.

Și cu roua dimineței.

La trezirea dulce-a vieței.

A venit iar pe pămînt,

Fermecatul de curent.

Dulce, tainic «Te iubesc»

Toate florile șoptesc

A aflat' o 'ntreaga fire,

Taina mea de fericire!

M. Poni.



## NOAPTEA DE IULIE

A 'nceput din noă s'ămi fie dor de dulce fericire...  
 Văd că'mi trece tinerețea, văd că perii mi s'ă duc  
 Și mi-e sete de plăcere și mi-e sete de iubire...  
 Êns' umbrele visate nu s'ă poate s'ă le-apuc!

Numai aurul e singur ce'mi lipsește 'n astă lume,  
 Numai el, — dar fără d'ensul s'unt un biet neputincios...  
 Care suflet de-al meă suflet, care nume de-al meă nume  
 S'ar lipi, s'ă ia povara unuă traiă sărăcăcios!

Pică lacrimă-a juneții pe un sîn ce nu palpită,  
 Ai avut cu ce s'ă cumperi... Este-al teă p'ănă la zori...  
 Vestejește-te-a mea buză pe o buză vestejită  
 Și tu suflete, visează că adunî cerești comori!

Êns' tu, O! Poezie, cu mantaua'ți de regină  
 Coperind a ta vedere, fugi în colțu 'ntunecos,  
 E destul că mă privește prin fereastră luna plină  
 Ca un doctor în prezența unuă chip de ofticos!

A! de sigur altă-dată că avea altă privire  
 Când pe țermurile tainici ale lacului Lemn  
 Suridea printre frunzișuri la ânt'ia mea iubire!  
 Vis care-a ținut un secol ș'a ținut un sigur an!

A! De sigur că în noaptea ce 'n dosarul vieții mele,  
 Este scrisă cu carminul simțimintelor d'ânteiă  
 Dacă ea privea prin geamuri dintre lumea ei de stele  
 Nu venea c'ui zîmbet rece lângă calduluă căpătâi!

Poezie! Poezie! Ai dreptate 'n tot d'auna,  
 Dar fiind-că ai dreptate și fiind-că s'unt al teă,

Dă te rog în jos perdeaua ca să nu mă vadă luna,  
Roag'o să-și urmeze calea, scapă-mă de ochiul său!

Uite-se, dacă voește, prin mansarde sau palate...  
Oare alții n'o așteaptă de lumina ei lipsiți?  
Lase paturi c'ale mele între umbre cufundate...  
Sunt atâtea miș de inimi și atâtea fericiți!

Lumineze de voește scările cele-agățate  
De balcoanele de piatră de prin munții castilani...  
Ele sprijinesc amorul unor suflete 'nfocate,  
Necivilizate încă de atâtea miș de ani!

Lumineze căpătâiul din odaia nupțială,  
Ce aude-atâtea șoapte și atâtea sărutări,  
Martora l'atâtea valuri de uimiri și de sfială,  
Ce se 'ncearcă să învingă neînvinsă cutezări!

Ducă-se peste tot locul unde este fericire  
Și 'ncărcându-și a ei rază de al florilor arom,  
Poleiască voluptatea ce se naște din iubire  
Ca să cânte serafimii într'o inimă de om!

Al. A. Macedonski.

## NU UITA!...

În zadar voești a rîde și te faci a nu 'nțelege  
Amintirile ce astă-zî mă încerc a'ți deștepta!  
Adevărul nu se schimbă,—pentru tot egzistă-o lege,  
Și de cauți vre o probă, este chiar inima ta!

Iar pe brațul teă, înscrise patru degete, 'ți vor spune  
Că te-au strâns odinioară și că tu le-ai dezmițdat;  
Nu uita că de pe frunte o roșeață nu apune  
Când sigiliul iubirei chiar pe corp s'a imprimat.

Th. M. Stoenescu

# Q U A N D . . .

A M-r A. A. MACEDONSKI

Quand l'homme fatigué du présent se reporte  
Par l'esprit, en arrière, aux jours de ses vingt ans,  
Il arrive souvent que sa jeunesse morte  
Dans un billet d'amour renaît quelques instants.

Sur ce papier froissé que de larmes peut-être  
A sa réception coulèrent! Aprésent  
Que l'amour comme un rêve a fui sans reparaitre,  
L'homme blasé d'hier pleure en le relisant.

Car ce simple billet rappelle bien des choses :  
Un moment de bonheur, de foi dans l'avenir,  
Une femme, vingt ans, de fraîches lèvres roses,  
Passion dont il n'a plus que le souvenir. Cluj

Et ce seul souvenir, si faible en apparence,  
Quand il remontera dans le coeur du vieillard,  
Le fera tressaillir de joie et d'espérance ;  
Il oubliera son âge et son morne regard.

O démente! Voilà l'homme! Rien ne l'arrête,  
Ni la paix, ni l'amour dans sa soif d'avenir ;  
Quand las d'illusions il détourne la tête,  
C'est trop tard pour aimer, car ses jours vont finir.

Bucarest le 23 juin. 1880.

Louis Chardon.

## CARTOFORUL

— NOVELĂ —

## I

«Dacă vrei să zugrăvești societatea, observă-o : ea  
«este o galerie în care veți găsi cu ce să umpleți albu-  
«mul vostru».

Emile Souvestre.

Acum câți-va ani, într'o seară de iarnă, un om ieșea din cafeneaua numită *Moderna*, din orașul Brăila. Ieșind, el se opri pe trotuarul din fața aceluși stabiliment. În deșert am încerca să-l zărim trăsurile obrazului, căci gulerul de samur al blanei sale i le ascunde în ciuda noastră, până din sus de urechi. O căciulă țnguiată de astrahan negru, îi acopere capul, iar în picioare, poartă o perechie de cizme de lac, ai căror carâmbi trec dincolo de genuchi. Nimic nu putem vedea din persoana sa, afară numai de statura sa ; o statură naltă și bine legată.

Orî-cine ar fi văzut pe acest individ n'ar fi putut să-l ia de cât drept un om din lumea cea bogată; drept un membru aparținând acelei caste numită cu *dare de mână*; drept un *kiabur*, în fine. Din minutul ce se înfășură strîns în încăpătorul său vestmânt, și dupe ce 'și aruncă privirea spre bolta cerească și peste meidanul Sfinților Archangeli, cletină din cap cu necaz, își îndesă bine căciula, și coti pe ulița Bucureștilor cu un pas repede și îndesat.

Era întunecoasă acea noapte. Vântul șuera pe la urechile trecătorilor ca și cum ar fi voit să prevestească o mare vijelie. Pe fie-ce minut, el își îndoia puterea, și spulbera val-vârtejii zăpada ce căzuse în acea zi. Stradele și coperișurile caselor, gemeau sub povara acestei mantale a Iernei, iar locuitorii, ca și cum ar fi voit să înlătoreze neplăcerea de a o întâlni în calea lor, se zăvorăiau în casele lor, preferând mai bine să stea țintuiți în sinul familiei, în preajma căminului dogoritor, de cât de a hoînări pe ulițe sau la teatru, singurul loc de petrecere onestă la care mai pot năzui *familiștii* pe un asemenea anotimp posomorit. Afară de șuerătura plângătoare a vântului, nici un zgomot de însuflețire nu venea să tulbure auzul aceluia ce s'ar fi găsit din întâmplare pe stradele orașului. Atât numai că, din când în când, fluierul paznicului de noapte, scotea câte un lung țipăt, dar care și densul se pierdea în depărtare, învăluit și purtat pe aripa suflărei furioase a vântului. Arare-orî se mai deosebia zăngănitul clopoțelilor vr'unei sănii ce trecea prin apropiere, sau se opria din naintea curții vre unui *kiabur* brăilean; încolo nimic care să învedereze că orașul era locuit. Ai fi crezut că acest oraș în care lumea mișuește ca furnicile în timpul zilei, era sau mort, sau cel puțin înțelenit în adormirea sa.

Necunoscutul nostru, dupe un umblet de câte-va minute pe ulița Bucureștilor, ajunse în dreptul băcăniei lui Lambru Ștefănescu. Când voi să 'și îndrepteze pașii spre ulița Sfântului Nicolae, se găsi față 'n față cu un om ce purta pe cap și pe dupe umere, un mare șal. Acesta 'i împedica trecerea, de oare-ce, părția era pe acel loc atât de îngustă, în cât, pentru a putea trece doi inși pe alătura, ar fi trebuit ca unul din ei să cedeze, mulțămindu-se a se înțepeni până la genuchi. Amândoi se opriră pe loc nevrând să se supună împrejurărilor minutului. Ei păreau că cugetă a născoci mijlocul ce 'i-ar scoate din încurcătură. Omul cu șalul, dupe ce 'și aruncă o privire asupra încălțămintelor sale și dupe ce se plecă și 'și aținti ochii săi asupra picioarelor protivnicului său, se rădică, și se hotărâ să rapă o țibere care 'i scotea din papni afară, și care era pe atât de neplăcută, cu cât vântul ce necontenit sufla, aducea cu sine zăpada viforită de el, și 'i-o arunca tocmăi în ochi.

— Dumneata, *kirie*, — zise el cu un accent în vârful limbei, ce miroșia cule d'o poștă c'ă cel

care vorbă era grec — dumneata, mi se pare că ești cu cizme pe când ești, — cu ghiete; prin urmare . . .

— Cum? dumneata erai, kir Nicolake? O mie de ani nu te-ai fi recunoscut.

— Dar unde mergi așa înfășurat în mantaua asta, kir Dorneanu.

— Să cinez; dar dumneata?

— Și ești asemenea . . . Ei, știi un lucru? se grăbi a întreba grecul.

— Știi . . . dacă 'm-î spune.

— Avem un *agiamiu*, bun de jumulit.

— Ba zău! când a sosit, și de unde vine?

— E din Râmnicu-Sărat, și a sosit ieri seară, răspunse grecul. Am făcut cunoștință cu dănsul, și 'm-a spus între altele, că are o moșie în acel județ, și că, fiindu-i urit iarna la țară, va petrece vr'o două luni aici. M'a întrebat de locurile de petrecere, și 'i-am vorbit și de cazinul «*Corocna de aur*», recomandându-l la căști-va dintre prietenii noștri. *Agiamiul* nostru, — căci nu pot să-l numesc alt-fel din minutul ce e de fel din Râmnicu-Sărat, — este neînsurat, are bune părăluțe, și cu toate că poartă pe umerii săi vr'o patru-zeci de anișori mi s'a părut că-i prost de dă 'n gropi.

— Minunat! Atunci, pe el! se grăbi a răspunde Dorneanu, în ochii căruia, dacă n'ar fi fost întuneric, s'ar fi putut zări o privire lacomă.

— Negreșit! Ei! Vii astăzi seară sus?

— Când ași ști că găsește acolo pe Râmnicianul dumitale, ași lăsa tot, și aș fi la postul meu; dar . . .

— Cât pentru asta fii bine încredințat; el m'a rugat să-l înfățișez întregii confrățiri, și 'i-am făgăduit că pentru hatîrul său o voi face. Deci, îndată ce el va sosi la cazin te voi înștiința.

— Așa dar s'a hotărît: viu numai dacă *agiamiul* va veni de asemenea.

— De minune! . . .

Și amândoi prietenii își strînseseră mâna cu căldură, și se depărtară în direcțiunile opuse.

\* \* \*

Ajungînd la capătul străzii St. Nicolae, prima noastră cunoștință se opri înaintea unei porți de lemn. În mijlocul unei curți foarte spațioasă, o vechiă clădire boerească se rădica cu mărețe, ca și cum ar fi voit să arate lumii că din potrivă, îi dădea o priveliște și mai impunătoare, și mai semeată. Nimic nu dovedea ochilor că aceste case fuseseră martorul tăcut al prefacerilor ce aduce cu sine scurgerea a două sau trei zecimi de ani; și dacă un ochi puțin observator n'ar fi atras băgarea sa de seamă asupra planului vechiului dupe care erau ele zidite, ar fi crezut, fără îndoială, că are înaintea o clădire de cel puțin zece ani. Casele aveau două fețe: una în spre ulița St. Nicolae; cea-l-altă în spre grădina din dos.

Dorneanu bătu de trei ori cu pumnul în poartă, cu multă încredere, și cu acea lovitură ce dă cineva când știe de mai nainte că are să i se deschidă, sau cu aceia a unui proprietar ce vine la el a casa. Dupe câte-va minute se auzi scărțâitul unei uși, și în urmă niște pași ce se apropiau

— S'a culcat cocoana, Neacșule? întrebă Dorneanu pe servitorul ce-i deschisese.

— Nu, cocoane Mirea, răspunse acesta, scoțîndu-și căciula înaintea stăpânului său; vă așteaptă eu cina.

— M'a căutat cineva în lipsă-mi?

— Nimeni, cocoane . . . ba nu . . . v'a căutat arendașul moșiei și vr'o doi țărani care v'au adus niște plocoane . . . trei curcani ș'un purcel.

— Zici că arendașul a venit? . . . În sfîrșit! . . .

Și rostind aceste din urmă cuvinte, o bucurie vădită se zugrăvi pe fața sa, pe care 'i-o puteai vedea la lumina unui felinar ce ardea lângă scările sălei de intrare.

Mirea Dorneanu era un om ca de 35 ani. Ceva poruncitor egzista în fizionomia sa. Ochii îi erau negri și de o vioiciune pătrunzătoare ce ar fi făcut pe orî și care s'ar fi uitat la el, a nu putea susține îndelung privirile sale. Niște sprîncene dese, bine arcuite și îmbinate; niște mustăți negre și lungi puse pe o buză subțire și bine modelată, prindea de minune obrazul său oacheș și durduliu. Era un frumos băbat Mirea Dorneanu; dar căutătura sa tot-dea-una posomorită și cercetătoare, fruntea sa tot-dea-una încrețită, punea o cumpănire între iubire și ură, și cineva ar fi fost răș la o anevoioasă încercare dacă ar fi trebuit să se rostiască asupra simțimintelor ce-i însufla acel om.

El intră într'un mic salon, unde o femeică ca de vro 28 ani ședea înaintea unei mese și lucra. Era nesasta lui. Cum îl văzu intrând, ea se sculă și 'i ieși întru întempinare, cu un suris amestecat cu un simțimint de mustrare.

— Ce va să zică, dragă Mirea, de n'ai mai dat p'a casă de azi dimineață? Dacă ai fi fost aici te-ai fi întălnit cu arendașul nostru care a venit să 'ți răspnă căștiul moșiei.

— Și pentru ce nu 'ți a lăsat ție paralele?

— Ba mi le-a lăsat, dar ar fi voit să te întăluască: avea să 'ți vorbiască în privința unor piedici ce a întempinat la facerea unor învoielii câmpenești.

— Câți bani a adus?

— O mie de galbeni.

— Unde sunt?

— Colo! . . .

Mirea Dorneanu se îndreptă spre un scrin așezat într'un unghiu al salonașului, îl deschise cu repeziune, puse mîna pe un săcul-ț, și 'l scoase afară; dupe aceia, ca și cum s'ar fi îndoit de egzactitatea sumei ce i se spusese că conținea, începu a-i număra, și nimic nu p tu să-l distragă din socotirea ei, pînă ce nu pronunță finalul cuvint: *tocmai*.

Vărsă banii în pungoiu și 'i închise în același săltar, a cărui cheia o luă cu sine.

În acest timp un orologiu de părete bătu nouă lovituri.

Alături cu orologiu spănzură mai multe pistoale încărcate.

— Ecaterină, zise Mirea, cred că-i timpul să cinăm . . . Dar nu vîd pe Mircea. Unde-i el?

— Te-a așteptat pân' mai adineauri, întrebându-mă 'ntr'una: «Unde-o fi tata?» La urma urmei, vîzînd că în zadar aștepta, a cerut să mănânce, și s'a culcat colo pe canapea.

Tatăl depuse un sărutat pe fruntea candidă a unui drăgălaș copil de nouă ani; în urmă, soțul și soața, merșeră într'o cameră lăturalnică spre a'și lua cina.

\* \* \*

Să ni se ierte o mică abatere.

Cu 25 de ani înainte, casele în care am vîzut pe doamna Ecaterina, erau locuite de un boer numit Clucerul Șotrea Dorneanu. El era bogat și nu-i rămănea ca moștenitor al bunurilor sale de cît un singur fiu: era Mirea, care pe atunci n'avea de cît zece ani. De o natură pornită spre înfuriare, neascultător, lenș, copilul nu făgăduia părintelui său multe nădejdi, căci era nedostoinic de a fi primitor de o educațiune vrednică de neamul său. Tatăl, pricepînd că în casa pîrintească va fi aproape pe te puțință de a'l crește, se hotări de a'l trimite între streini, cu gînd că doar s'ar cumiși vîzîndu-se încunjurat de obrazele posomorite ale dascălilor și de regula sistematică ce prezidează în institutele de educație. Așa dar, fu depărtat de cămiu, și internat într'un pensionat din capitala țerei. Dar și acolo, ca și la tată-său, el era o fiară, ce nu

voia cu nici un preț să se domesticească, așa că dascălii săi putură foarte puțin să-l dezberbe de caracterul său. Cât despre carte, puțină cățătime putu să se prinză de creerul său, în intervalul de șase ani cât fu la școală. Și nu că doară inteligența îi era ingrată, din potrivă : când egoismul său era adânc rănit prin vr'o muștrare în vileag a profesorilor săi, cari îi arătau propășirile făcute de colegii săi și ignoranța în care se cufunda el prin îndărătnicia sa stăruitoare, atunci ténérul se punea pe carte, își învăța lecțiile, și dădea răspunsurile cele mai mulțumitoare. Dar aceasta se întâmpla cam rar din parte-î, și de aceea rămânea tot-deauna în urma colegilor săi.

Dar veni un timp, când tutulor li se urî cu purtarea sa.

Într'una din zile, în al șaselea an al școlăritului său, unul din colegi îi adresă un cuvânt care i se păru cam insultător, și fără ca el, Mirea, să se jeluiască pedagogului lor, fără a-și liniști talazul mâniei, luă pe protivnicul său de piept, îl zgudui puternic, îi făcu vânt și-l azvêrli într'un șanț ce se afla din întâmplare în curtea școlăii. Un strigăt ieși din gura căzutului, strigăt de durere, care puse în picioare pe director, pedagogi și elevi. Când alergară se vadă cele ce se întâmplase, cel care zăcea în șanț, leșinase. Sosi doctorul. Suferindul, de și fusese greu zdruncinat, nu avu a păți alt-ceva de cât sucirea unei vine a piciorului. Directorul însă, dădu afară din pensionat pe acest băiat care avea niște dispozițiuni atât de mult aplecate spre sălbătăcie.

Mirea veni la tată-său. Tată-său la început cârmî puțin din nas, dar fiind-că fiul său era refăcut de mic, îl ertă, și dupe trei ani îl înrolă într'un regiment spre a-și face rândul la oaste, nădăjduind că doar s'o îndrepta pe calea cea bună. Dar zadarnică-î fuse așteptarea, căci în purtarea sa nici o schimbare nu se sêvêrșise : Mirea soldatul, era acelaș ca și Mirea școlarul.

În acel timp tatăl său moare, și el rămâne moștenitor. N'avea de cât 22 de ani când se liberase din oștire. Stăpân pe o casă mare în Brăila și pe o moșie ce-î aducea un venit de peste două mii de galbeni anual, adăugați la banii lăsați de bețelul Clucer Sotrea la moarte-î, Mirea Dorneanu vedea înaintea sa deschizându-se drumul cel larg al plăcerilor, nefiind nimeni care să-l împedice d'a și le îndestula. Când cheltui în desfrânări trate paralele și când nu-î mai rămase de cât casele și moșia, se hotărî să pună o stavilă risipelor sale, însurându-se. Hotărîrea era înțeleptiască, dar stavila, din nenorocire nu era de cât vremelnică.

A fost de ajuns să-și propună candidatura, pentru ca să-l îndesiască peșitorii de prin toate părțile, cu fel-de-fel de propunerî, unele mai avantajoase de cât altele.

În sfârșit se văzu și însurat.

Norocul, întâmplarea sau Providența, voi ca soția sa, nu numai să nu se asemuiască cu mare parte din acelea de secul ei, dar să-și facă, prin caracterul ei, un contrast izbitor cu natura lui Mirea. Frumoașă, inocentă și cu o inimă plină de simțiminte virtuozose, Ecaterina, iubia pe bărbatul ei mai mult de cât ar fi meritat el. Cu toate acestea, el, al cărui caracter îl cunoaștem deja, pricinuisă tinereii sale neveste multe neajunsuri, care sfârșiră prin a-î amări sufletul, risipindu-î ori-ce iluziuni de fericire caznică, iluziuni d-spre care adesea-orî îi vorbise mamă sa, și la care, Ecaterina, visase atât de mult în cei d'ântâi ani ai tinereței sale.

Ceia ce întrîsta și mai adânc pe d-na Dorneanu era patima nebuneasă a jocului de cărți de care era înlântuit soțul ei. Adesea-orî, serile, el se lipsea de desmerdările ce putea să-î procuree o soție ténără ; de iubirea unei odrasle a lor și de atâtea alte fericiri, ce numai din căminul căzniceii sînt în stare să izvorască. El se lipsea de to te, pentru a se infunda într'una din camerele cazinului, și acolo, încungiuat de o mulțime de greci, de ovrei și de călători streini, cu ochii pironiți pe fatalele cărți, cu agitațiunea în suflet, pierdea nopți întregi încrezându-se nestatorniciei norocului. Și câte muștrări nu-î făcea soția sa ! Dar Mirea nu voia s'o asculte, și urma pe povârnișul îngrozitor către care îl mâna urîta sa deprindere.

\* \* \*

Cinară. Se găsea în salonaș, unde 'și sorbiau obicinuita cafea. Un servitor aduse lui Dorneanu un răvaș : era de la Nicolache. Iată ce coprindea :

«Prietene, RômnicEANUL a venit ; are cu sine peste două mii de galbeni. Ia bani cât de mulți, și vino, căci lupta va fi aprigă.»

«Nicolaki Mistikis.»

Ecaterina nu știa coprinsul răvașului, dar fiind-că bărbatul ei, dupe ce'l citise îl lăsase, din lipsă de prevedere, deschis pe colțul mesei, dânsa putu să-și arunce o căutătură furișată pe rândurile sale. Citind, o negură îi coprinsese fruntea ; ochii i se întunecară ; trăsurile feței i se păliră : totalitatea ființei sale nu esprima, în acele minute, de cât indignațiunea, sfâșierea inimii, disperarea. Ca și cum ar fi prevăzut cu ochii minței,—ochi nevăzuți dar care arare-orî se înșeală,—o mare catastrofă ce era în minutul de a izbucni, Ecaterina se hotări să opriască prin ferbinte rugăciuni ducerea soțului ei la obicinuitul seu loc de întâlnire.

O tăcere de câte-va minute urmă, tăcere în timpul căreia atât Mirea cât și Ecaterina păreau că sunt în prada unor gânduri opuse în ținta lor.

— Draga mea, zise soțul cu cel mai dulce glas de care ar fi putut fi capabil organul său vocal ; niște afaceri... de moșie, mă silesc să te las pentru câte-va ore...

— Destul, domnule, destul ! întâmpină ea ; știu de mai înainte aceia ce ai să-mi spui. Nu este așa că vrei să te duci la Cazin ? Răspunde, pentru ce tăgăduiești mărturisirea unui adevăr, ce stă scris pe acel răvaș, și oare te-ar desminți dacă ai avea curajul să-l arăți ?

— Dar te înșeli, femeie !... Cine ți-a spus că....

— Scrisoarea ne-despărțitului tovarăș al nopților pierdute de tine la cărți ; scrisoarea lui Mistikis, pe a cărei cuprindere am surprins'o.

— A !... tu ai citit'o ? zise el făcând o mișcare de ciudă ; ei bine ! așa e ; mă duc la cazin ; mă duc să joc cărți ; mă duc să fac ce vreau ; și,—vai aceluia care s'ar încumeți să mă împiedice în drumul meu !... Mi se pare că eu sunt stăpânul aci ; mă-nțelegi tu, femeie ?... strigă el pornind asupra-î niște ochi din care țîșniau scînteii de mînie.

— Mirea ! adăugă Ecaterina împreunându-și albele salle mîni în atitudinea unui om care se roagă și începând a plânge ; Mirea ! în numele iubirei ce am pentru tine te rog nu te duce la joc în această seară ; nu te duce, căci o presimțire tainică îmi șoptește că nu-ți va merge bine ; în numele cerului, nu te duce !... Gîndește-te că mergi spre ruina ta, spre a mea, spre a lui Mircea fiul nostru și spre a noastră a tuturilor ! Gîndește-te că s'ar putea întâmpla să pierzi tot și atunci... o ! atunci un viitor nehotărît și plin de restriști ne va fi deschis, și cu deosebire fiului tău pentru a cărei creștere ar trebui să cugeți mai matur. Sunt șase ani de când această patimă te-a copleșit, și...

— Dar sfârșește o dată cu lecțiile tale de morală, căci simț sîngele urcându-mi-se 'n cap !..

Și pumnii lui Mirea se plimbau amenințător pe de-asupra capului sêrmanei femei.

— Sfârșește o dată, urmă el, căci ar putea să se întemple vre-o nenorocire, mai știu și eu ? dacă aș da liberă pornire mîniei mele ! Ți-am spus că sunt stăpîn pe faptele mele, or-care ar fi ele, mă 'nțelegi tu ? prin urmare, voi face aceia ce 'mî va plăcea.... vorbă scurtă !

Și zicînd aceste cuvinte, trase saltarul scrinului, puse punga cu mia de galbeni în buzunar și ieși trîntind dupe sine ușa casei.

Iar sêrmana Ecaterina, vîzînd că rugăciunile și lacrimile sale nu putură să înfrîureze întru



nimic asupra inimei împietrite a bărbatului seu, ingenuchiă faaintea unei iconițe ce era atârnată d'asupra unei firide, și acoperindu-și cu batista ochii, din care curgeau pâraie de lacrimi se rugă în taină...

(Va urma)

Mi hail Demetrescu.

## CURS DE LITERATURĂ DRAMATICĂ

(DUPE SAINT MARC GIRARDIN).

*In ce mod teatrul antic exprima emoțiunile care aparțin durerii fizice și temerei de moarte.— Cum le exprimă teatrul modern. — Iphigenia de Euripidic și de Racine. — Angelo, Tiranul Padovei, de Victor Hugo.*

Fie-care simțiment își are istoria sa; și această istorie e destul de curioasă, pentru că ea este prescurtarea istoriei umanității. De și simțimentele inimei omenești nu se schimbă, cu toate acestea, ele resimt asemenia efectul revoluțiunilor religioase și politice, care se petrec în lume. Ele 'și păstrează natura, dar își schimbă expresiunea; critica literară face istoria lumii.

Amorul vieței este simțimentul cel mai statornic și cel mai universal al inimei omenești,

*Maî bine un bădăran în viață, de cât un împărat în mormânt.*

zice fabulistul La Fontaine; și vorbind ast-fel el interpretează convorbirea lui Achile și a lui Ulyse în infern.

— «Achile, zice Ulyse, altă dată tu erai onorat printre cei vii, ca și un Zeu; dar acum ved că poruncești și celor morți : așa dar ție nu 'ți pare rău de viață».

— «Ulyse, răspunde Achile, nu căuta să-mi mângâi moartea : 'mă-ar fi plăcut mai bine să fiu un lucrător și să-mi câștig hrana lângă un stăpân sărac, care n'ar fi avut să-mi dea în toate zilele de mâncare, de cât să poruncesc acestor umbre fără viață».

Viața este un lucru așa de dulce, și cei vechi o regretau ca și cei de astă-zî. Această părere de rău pentru viață, pe care poeții o puneau în gura eroilor lor murinzi, nu producea un ce fricos și slab; era atingător și plin de emoțiune.

Două feluri de oameni criticaseră la greci slăbiciunea eroilor murinzi, și acestia nu sînt în tot d'auna cei mai fideli interpreți ai naturei umane, și anume : Poeții satirici și filosofi; unii pentru că vedeau lumea numai în uritul ei, și alții pentru că voiau să facă din simțimentele omenești un sistem metodic și regulat. Platon îi acuza că ar micșora sufletele prin plângerile lor, și Cicerone, discipol și traducător al filosofilor greci, lăuda pe bătrînul Pacuvius, că ar fi imitat pe Sophocle în piesa sa *Ulyse rănit*, și că ar fi dat eroilor sîi murinzi o putere și o statornicie demnă de Roma și de stoicism. Vechiul teatru frances pare a fi fost mai mult de partea lui Cicerone de cât de aceea lui Sophocle : eroii și eroinele sale mor cu o mărire admirabilă; și în același timp spectatorul își află și el mulțumirea sa. Înălțimea simțimentelor lor împiedică pietatea; și, vîzîndu-i că renunță așa de ușor la viață, în contra noastră, căpătăm o parte din puternica lor nesimțire. Mai multe lucruri au contribuit la statornicirea eroilor noștrii de tragedii : influența observațiunilor pe care filosofi anticî le făceau poezilor dramatici, egzemplul rău înțeles de martirii creștinismului. Ideia de onoare, născută din obișnuința vieței militare și din întreprinderea espusă pericolului, care caracteriză națiunile germane, a ajutat foarte mult la statornicia eroilor teatrului

modern. Fie-care secol, dă personajelor dramatice genul de curagiū ce-ī convine mai mult. Când genul de curagiū cel mai bine privit, este curagiul care bravează moartea, când nu-mai din acest punct de vedere se măsoară tăria oamenilor. Achile și Ajax, dacă ar apare pe un teatru, nu ar fi mai puțin curagioși și mai puțin ecspuși de cât un muschetar sau un grenadir; afară de acestea titlul de eroū trebuie să însușească mai multă tărie de cât simplul său nume. De aci nesocotința morții, împinsă până la ecsagerațiune, de aci cutezarea și resemnațiunea.

Teatrul modern a voit să corigă eroii tragici ai acestei mărimumi filosofice și creștine, cari obosea pe spectatori fără folos. Să studiem dar espresiunea diferită a simțimentului zis amor de viață, de la greci până în zilele noastre, prin toate influențele succesive ale filosofiei, din punctul de vedere al onoarei și al creștinismului; și, spre mai multă înțelegere, să luăm ca egzemplu câte-va personaje ale teatrului antic și modern.

În teatrul grec, găsim trei fiice sacrificate în cea mai fragedă virstă, *Antigona* a lui *Sophocle*, *Iphigenia* și *Polixena* ale lui *Euripide*. Nicī una din ele, murind, nu afectă curagiul și statornicia; nicī una din ele nu uzează de tinerețea și de esperiența sa; câte treele plâng fără a roși, câte treele ênsă, se pocăesc. Tocmai aci este triumful artei grece: ea ecscită pietatea, dar nu obosește; amestecă, în vorbirea victimelor sale, plânsul și pocăința, ca se inspire în același moment frăgezimea și respectul, și ca aceste două simțimente să se ușureze unul prin altul în sufletul spectatorilor. Arta greacă caută în tot-d'a-una a păstra un just echilibru între aceste două emoțiuni. Așa, *Antigona* nevoind a se supune legei lui *Creon*, care oprea de a se îngropa corpul lui *Polynice*, void s'arată că nu aparține unei tinere fete, *Sophocle*, temându-se că nu o vom plânga, vëzënd'o așa de curagioasă, a dat regretelor ei pentru viață un ce viu și sfășietor. *Antigona*, este aproape o martiră, fiind-că ų-a plăcut mai mult să se supuie legii divine de cât legii umane; dar ea nu are tăria unui martir: ea plânga, pentru că nu va avea nicī cântece nuptiale, nicī cununie, nicī copii pe care să ų iubească; ea acuză lașitatea *Thebaianilor* și indiferența zeilor. — Asemenea, inima care în tragedia antică, ecsprimă simțimentele pe care poetul vrea să le împărtășească spectatorilor, arată cu spaimă grozavă tempesta care ų tulbură sufletul. *Sophocle* a prelungit așa de mult agonia *Antigonei*, numai pentru a tempera, prin pietate, admirațiunea ce inspirase curagiul său.

*Polixena* este mai pedepsită ca *Antigona*, de oare-ce a perdut patria ca și pe tatăl său, și că de ar trăi, ar trebui se fie o sclavă; ea va putea se aibă drept soț numai un sclav ca dēnsa. Așa dar ea nu mai are teamă de moarte, ea suferă, dar fără paradă, fără îndrăzneală, fără stoicism; ea regretă viața numai pentru că n'a putut se dea îngrijirile trebuincioase lui *Hecub*; virgină sfoasă și pură, care moare fără a plânga și fără a cugeta de cât a ųi așeza vestmintele, ultimă remășiță de pudoare ale ultimelor sale momente.

În *Seneca*, din contra, *Polixena* devine cutezătoare și furioasă, ea aleargă inaintea morții; mândria sa ajunge până la furie, și ea inspăimântă pe *Pyrhus* care trebuie s'o sacrifice.

*Iphigenia* de *Euripide*, mai puțin tare și mai puțin cutezătoare de cât *Antigona*, mai puțin resemnată ca *Polyxena*, are nevoie de mai puține sforturi pentru a ne înduioșa. Asemenea în plângerile ei, nu găsim nicī o violență, nicī o agitațiune: ea regretă viața, nu se ferește a ųi esprima temerea de moarte, își plânga de asemenea tinerețea, care nutrea alte speranțe. Cuvintele ce spune tatălui său sunt pline de naivitate și de grații, și de acea naivitate, care, intovărășită de ideea morții, caută a răpune pe această copilă, mișcă inimile până în adâncul lor:

— «Tată, zice ea (1) dacă aş avea cuvîntarea lui Orfeu, dacă aş avea puterea care sdro-  
 «beşte stîncile, dacă aş putea, prin vorbele mele, să înduplec pe cine voesc, aş scăpa  
 «în acest moment; dar am în ajutor numai lacrimile mele, pe care le vărs înaintea ta.  
 «Numai printr'ênsele aş putea reuşi. Lasă-mă să arunc la picioarele tale acest corp, de-  
 «stinat unei asemeni nenorociri, şi pe care muma mea l'a creat cu atâtea dureri. Nu mă  
 «lăsa să mor fără de vreme : lumina este aşa de dulce privirilor!.. Nu voiŭ să mă co-  
 «bor în întunecimile pămîntului. Eŭ sînt cea din tîiŭ, care 'ŭ-am dat numele de tată; eŭ  
 «sînt cel din tîiŭ copil, pe care l-aŭ mîngăiat şi care te-a iubit. Pe-atunci imi ziceai:  
 «— Cînd te voiŭ vedea, copila, mea la braŭele unui demn soŭ?.. — Şi eŭ iŭ ziceam, mîn-  
 «gaiându-ŭ hîrbia, ca şi acum.

«Tată, cînd vei fi bîtrîn, vei locui cu mine, şi-ŭ voiŭ da îngrijirile ce tu 'm-ai dat  
 «în copilărie. — 'Mi amintesc destul de bine acele cuvinte, dar tu, tu le-ai uitat, de oare  
 «ce voeşti ca să mor. Nu, tată, în numele lui Pelope şi al Atreei!. în numele maicei  
 «mele, care a suferit şi suferă atît de mult, nu!.. Ce amestec am eŭ cu greşalele lui  
 «Paris şi ale Elenei?.. Pentru ce Elena să-mi fie fatală?... Priveşte-mă, tată, dă'mi o sin-  
 «gură sîrutare, înainte de-a muri, această dulce amintire, o!.. cred că lacrimile mele te-aŭ  
 «atîns indestul!. — Fratele meŭ, tu eşti prea slab pentru a mă ajuta; dar plîngi dim-  
 «preună cu mine, roagă pe acest tată, ca sora ta să nu moară! — Vezi, tată, copii su-  
 «feră şi ei cumplita mea durere; vezi, şi ei te roagă!.. Fii bun, ai milă de viaŭa mea. —  
 «Amîndoi copii tîi, unul prea slab încă, şi celălalt!.. care a crescut pentru ca să  
 «moară, te mîngăe şi te roagă!.. Tată, voesc să te hotărîesc printr'un ultim cuvînt : tot  
 «ce este mai dulce pentru un muritor este de a vedea ziua; nimeni nu doreşte noaptea  
 «infernului; a voi să mor ar fi o nebunie. Mai bine o viaŭă nenorocită de cît o moarte  
 «frumoasă!..»

(Va urma).

Th. M. Stoenescu.

## DOAMNEI...

Ai spus că'ŭ plac a mele versuri triste.  
 Că vorbele din ceruri le-am furat,  
 Că ştiu să scriŭ cum n'a scris încă nimeni,  
 Dar că'ŭ păcat, păcat că's însurat!

Ai spus că dulce trebuie să'mi pară  
 Amorul, plin de farmec răpitor,  
 De oare ce îl cînt atît de bine;  
 Şi mi-ai cerut o lecŭie de-amor.

Ai spus că oastea foarte mult iŭ place,  
 Că nu's bîtrîn şi sînt Locotenent;

(1) *Euripide*. Iphigenia în Aulide, vers. 1211—1252.

Am auzit de-aceste foarte multe,  
Că remăseiū și-acum indiferent.

Dar te 'ntâlniū odată la grădină,  
Și-atunci mi-ai spus că sūnt nesimțitor,  
Că am făcut o crimă foarte mare,  
Că sūnt ingrat, ca orī ce muritor,

De-atunci imī spuī neconținut de-aceste  
Și eū îți jur că nu sūnt vinovat,  
Că numai pot iubi pe alta, Doamnă,  
Că am iubit și că m'am însurat!

Carol Scrob.

---

## 1 MAIŪ

Dup'atâtea zile grele soarele ear s'a ivit,  
Și pădurea sbuciumată de furtuni, s'a liniștit,  
Printre erēngi mai trece āncē, un suspin de ușurare,  
Apoi pace obosită, ca dupe o luptă mare!

Toporașul, ce stătuse plin de spaimă tupilat,  
Dintre umedele frunze, capul iar la ridicat,  
Mii și mii de păsērele, prevestesc cu veselie  
Că vin iarășī zile bune, dupe zile de urgie,

Și din relele trecute nici o urmă n'oi afla,  
Dacă icī colea o fruzză, încet nu ar tremura,  
Dacă icī colea prin iarbă, n'oi zări strălucitor  
Ca o lacrimă uitat, câte-un strop căzut din norī.

Soarele mai sus se'naltă, și c'un dulce sērutat,  
De pe florile duioase, picurile le-a uscat,  
Și pe razele lui dalbe, ca un vis t imes din raiū,  
Sē coboară zimbitoare cea d'intăi zioă de Maiū.

Matilda Poni.

---

## SURORILE DE CARITATE

Tunul încă bubuește; țara 'ntregă e 'ngrijată  
Iar acolo 'n depărtare peste Dunărea cea lată,  
Mulți voinici in floarea vîetei varsă sînge prețios;  
Să câștige libertate, și renume glorios.

Însă mulți în loc de moarte, primesc răni primejdioase;  
Viața lor ar fi amară.— dar sunt inimi generoase,  
Sunt femeile române, Doamne mîndre și bogate,  
Ce se 'mbracă 'n modestie, sunt surori de caritate.

Mîna lor gingașă, albă, lângă rănile cumplite  
Și la friguri călduroase aduc vise fericite;  
Căci o rană cât de aspră, este numai o idee,  
Cînd rănitul se 'ngrijește de o mână de femei!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar prin toate-acele zîne, cine e mai grațioasă?  
Cine poate să mîngăie cu-o zimbire mai duiosă?  
Este Doamna țerei noastre, e soție de viteaaz,  
Care știe să aline: orî ce chin, orî-ce necaz!

Sînt virtuți cu mult mai scumpe de cît petre nestimate  
Dar virtutea cea mai sfîntă: se numește *caritate*;  
Ea e floare prețioasă, care prinde rădăcină:  
Și 'ntr'o inimă de țară și 'ntr'un suflet de Regină:

Ioan N. Iancovescu.

Poezia inedită a iubitului poet Nicoleanu, anunțată în numărul trecut o publicăm în numărul acesta.

## DE CE TACEȚI?

Inimă duiosă ce suspinași  
 După dreptate, după amor,  
 Speranțe pure ce vă 'nălțași  
 Pe-un vis de aur spre viitor,  
 Gură însetată de frumuseți  
 De ce tăceți?...

Selbe profunde, misterioase,  
 Pline de umbră și de flori,  
 Rîuri cu șoapte armonioase,  
 Vânturi ușoare, câmpuri cu flori,  
 Și voi stânci negre, arbori măreți,  
 De ce tăceți?...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frunți inspirate, priviri aprinse  
 Și oboșite de priveghieri,  
 Gânduri pierdute, speranțe stinse  
 Prin mii de chinuri și de dureri,  
 Sudori... și sânge,... plug.. și poeți,  
 De ce tăceți?...

Lacrîmi scerete, necunoscute,  
 Suspin de lume nepriceput,  
 Fapte sublime, timpuri trecute,  
 Și tu în pulbere prefăcut  
 Vechi, bătrîn geniu, umbre măreți,  
 De ce tăceți?...

Ideii de pace și de frăție,  
 De libertate și de amor,  
 Imnuri de fală, de bucurie,  
 Speranțe 'nalte de viitor,  
 Martiri și preoți,... Eroi măreți,  
 De ce tăceți?...

Oh! Rupeți, rupeți lunga tăcere,  
 Din letargie vă deșteptați,  
 Și cu străbuna veche putere,  
 Ridicând glasul, vorbiți, strigați,  
*Unire, forță, pace 'ntre frați!*

N. Nicoleanu

## MOȘTENITORUL CRIMEI

*Dramă în 5 acte cu 7 tablouri.*

de

GEORGE BUZOIANU

DEDICAȚIUNE

**D-LUI V. A. URECHIE**

(urmare).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA V.

VASILE, ELEONORA (intrând repede).

ELEONORA

Domnule . . . Domnu Rojan . . . caut pe Domnu Rojan . . .

VASILE (incurcat)

Domnu Rojan? (a parte) . . . iaca treabă . . . (tare) apoi . . . și eă 'l caut, Doamnă . . .

ELEONORA

De mult a eșit? . . . Ați vorbit cu el? Unde este acum? . . . Nu știți unde este acum?

VASILE (a parte)

Se 'ncurcă lucrurile, să-î spun o minciună (tare) mi-s'a spus Doamnă că este la tribunalul de Ilfov . . . Dacă sunteți cu trăsura duceți-vă că-l întâlniți acolo . . .

ELEONORA (căzând pe un scaun)

O! . . . Nenorocitul . . . la tribunal . . .

VASILE (a parte)

Ce fel frate . . . adică are de gând să-l aștepte aci? . . . (tare) mi se pare Doamnă că n'ar fi bine să-l așteptați aci . . .

ELEONORA

Dar trebuie să-î vorbesc, Domnule . . . nu înțelegi că trebuie să-î vorbesc numai de cât \*

V A S I L E

Se poate, dar așteptându-l aci veți perde timpul. Dumnealui 'mi-a spus că eșind de la tribunal se va duce pe la D-voastră.

E L E O N O R A

La mine! . . . A zis că va veni la mine?! . . . (ese repede și dupe câte-va momente se aude uruitul unei trăsurii).

S C E N A VI.

V A S I L E (singur)

Se 'ncurcă lucrurile . . . Ce e de făcut? . . . Să vedem . . . Dacă Nedeleanu 'l va aresta chiar astăzi, apoi de sigur că va veni aci.

Dar ce dracu, e cu Rojan de nu mai vine . . . Trebuie să-î vorbesc inaintea tuturilor . . . Voiu să-î anunț eū această plăcută noutate . . . (se așază pe un scaun). In orî-ce caz să-l așteptăm (se aude vocea lui Rojan in culise) M'a căutat cineva? (vocea servitorului care-î răspunde)

V O C E A S E R V I T O R U L U I

Da Domnule, un domn de la țară v'e așteaptă in salon.

V A S I L E

A! e dumnealui . . . Să vorbim puținel. (Se așază pe o canapea cu spatele la ușă).

S C E N A VII.

V A S I L E, R O J A N.

V A S I L E

Bună ziua Domnuule Rojan.

R O J A N (tresare)

Iară-și acest om.

V A S I L E

Nu prea v'e așteptați la vizita mea, dupe cum v'ed.

R O J A N

Ce cauți aici?

V A S I L E

Ha! Ce caut! . . . Auzi vorbă, auzi întrebare! Dar te caut pe Dumneata, Domnule Rojan.

R O J A N

Ai să-mi spui ceva? Spune de grabă că n'am timp de pierdut.

V A S I L E

Dacă am să-ți spui ceva?!.. Dar fără 'ndoială, scumpul meu domnule Rojan.

R O J A N

Ia-ți o poză mai respectuoasă lacheule, sau chem slugile să te dea afară.

V A S I L E (grav, sardonice).

Ai uitat, mi-se pare, că am încetat de a fi lacheu, grație Dumitale.

R O J A N

Asta nu te oprește de a fi mai puțin obraznic, când știi că orbăznicia nu-ți folosește la nimic.



V A S I L E

Și ca răspuns îți voi spune Domnule Rojan, că ești puțin politicoș cu aceia cari nu vor să-și aducă aminte de serviciile ce v'au adus.

R O J A N (a parte)

Ce vrea să 'nțeleagă. De câte ori voește a scoate ceva de la mine 'mă pune 'nainte serviciile ce 'mă-a adus. Sunt sigur că nu va ridica vocea în contra mea; în tot cazul să-l luăm cu binișorul. (tare) Să vedem, ce ai să-mă spui? Pentru ce ai plecat din Râmnic? Acolo erai destul de bine dupe cât știu.

V A S I L E (a parte).

Vezi așa mă merge (tare) și eu credeam tot ca și dumneata, dar ce vrei, nu e de ajuns a putea fi sub-prefect, pe lângă asta 'mă trebuia ca, trăsura... mă știu și eu, lucruri la care dumneata nu te gândești câtuși de puțin.

R O J A N.

Dar toate astea puteai să îți le procuri mă curând sau mă târziu.

V A S I L E.

Printr'un mijloc sau printr'altul... nu este așa? da, negreșit, ast-fel am făcut și eu... dar...

R O J A N.

Dar?

V A S I L E.

Ei ce vrei, așa e omul făcut, mă vedeam mare și tare, toată lumea 'mă zicea cuconu Zapciu, și eu văzându-i pe toți niște nătărăi, am crezut că puteam tăia și spânzura, cum fac toți, cum făceați chiar și D-ta, ce mă 'nceo și încolo.

R O J A N.

Ai făcut vre-o neghiobie, de sigur . . . . .

V A S I L E.

Da, o neghiobie . . . mult mă mică ca a D-tale. Fie care cum poate, adică după rangul ce ocupă în societate, după cum ziceți Dumneavoastră.

R O J A N.

Să lăsăm gluma la o parte, spune curat ce vrei? ...

V A S I L E.

Mă stai puțin . . . . Știi istoria cu pomojnicu meu?

R O J A N.

Ce istorie? Ce pomojnic?

V A S I L E.

Istoria cu caii puși la loterie, ce, ai uitat?

R O J A N.

Ei bine, ce are a face?

V A S I L E.

Ce fel ce are a face? Da tare ești de fire domnule, dar a început să curgă demnitară din toate părțile, jurnalele băteau toba prin București; a! înțelegi bine singurul lucru ce aveam de făcut era de a lua la sănătoasa.

R O J A N.

Și ai fugit fără cea mai mică rușine?

V A S I L E.

Ha! Ha! Ha! rușine, ai? Dumneata 'mă vorbești de rușine. — Zău, că-mi-este mie mai rușine de dumneata acum.

R O J A N (a parte, scrâșnind din dinți).

Mizerabilul (tare) Așa dar ai venit să te scap iar de pușcărie.

V A S I L E.

N'avea grijă, mă scap ești singur, și pentru asta n'am de cât să spu lucrul cum este.

R O J A N.

Ești nebun?

V A S I L E.

Nici nebun nici nimic, voi spune că înainte de a fi sub-prefect, am fost servitorul D-tale și că pe când eram servitorul D-tale . . . . .

R O J A N.

Nu vei spune nimic din toate astea . . . . .

V A S I L E.

Nu? și pentru ce oare?

R O J A N.

Pentru că nu o voesc ești . . . . .

V A S I L E.

Ei ași? . . . . și ce-mă pasă mie dacă vrei D-ta saă nu? . . . . .

R O J A N.

Asta nu o vei face, 'ți zic.

V A S I L E.

Ancă o dată, mă rog, pentru ce? Numai pentru că-mi ordoni D-ta?

R O J A N (a parte).

Trebuie să mă scap de el cu orî-ce chip (tare) să sfârșim o dată cu comedia asta, în două cuvinte, câți bani 'ți trebuie?

V A S I L E.

Apoi . . . . cred că . . . . vre-o 10,000 de franci . . . .

R O J A N (o săritură înapoi)

10,000 de franci?

V A S I L E.

Binișor . . . . binișor . . . .

R O J A N.

Dar ai înnebunit ?

V A S I L E.

Ei . . . fii mai politicoși ce dracu! . . . . .

R O J A N (voește să se repeadă la Vasile).

Mizerabile . . . . .

V A S I L E (punând revolverul în pieptul lui Rojan)

Fii de treabă.

R O J A N (trăgându-se înapoi)

Armat! . . . . .

V A S I L E

Acum la rândul meu! Așa e că nu te așteptai? . . . Asta însemnează că eu știam cu cine aveam a face. Dar nu te teme, eu nu voi să te omor, asta nu e datoria mea . . . dar toate lucrurile au un sfârșit . . . . De atâta timp mă ții înlănțuit sub ghiara D-tale . . . Acum. . .

R O J A N

Ce ai făcut ?

## SCENA VIII.

ACEIAȘI ELEONORA (pierdută, intră cu furie)

ELEONORA (către Rojan)

Fugi, fugi, pentru Dumnezeu, ei poate să sossască . . . George știe tot . . . numai sta un moment . . . dar fugi.

R O J A N

Dar pentru ce să fug? . . . Ecsplacă-te.

E L E O N O R A

Un om te-a tradat, George știe tot . . . Alecsandre, fie-ți milă de mine, fie-ți milă de copilul meu, căci el e nebun de durere.

R O J A N

Mizerabile . . . . . trebuie să te ecstermin (se repede la Vasile, acesta nu are timp să și scoată revolverul, Eleonora rămâne mută).

## SCENA IX.

ACEIAȘI GEORGE (un procuror jandarm)

GEORGE (întinde mâna spre procuror, dar în acest moment vede pe Eleonora, ambi rămân unul în fața celuilui până la fine. Vasile se strecoară pe o ușă opusă).

PROCURORUL (către Rojan)

În numele legii ești arestat ?

R O J A N

Arestat ? Și pentru ce ?

P R O C U R O R U L

O veți afla înaintea justiției (către jandarm) Luați-l — (jandarmii 'l pun între dânsii și es cu procurorul, rămâne în scenă George în fața Eleonorei . . . După ce liniștea s'a restabilit. George dă un strigăt su prem «mamă» și cade).

(Va urma)

Cortina se lasă.

# IN ALBUMUL

D-ȘOAREI N. A.

De n'ar fi fost femeia, Frumosu-ar fi lipsit,  
De n'ar fi fost Frumosul, lipseaî nemijlocit,  
Și dacă tu din lume lipseaî, lipsea din mine  
Odată cu credința în el, — credința 'n bine!

Al. A. Macedonski.

## EL ȘI EA

Inima 'i era căminul unde flacăra iubirei  
Se-aprinsese de o dată și ardea neconținut.  
Dezgustat de lumea 'ntreagă toate orele gândirei  
Le 'ndreptase spre-o ființă, corp cu suflet împietrit.  
Zile 'ntregi treceau 'nainte-î și el fără să le simțā  
Era mort pentru-omenire, pentru dēnsa el trăea.  
Dar femea când nu are nici iluzii, nici credință  
Nu se teme nici o dată de furtuni, de vreme rea.  
Rece și nesimțitoare, ea 'l privise multă vreme  
Ca pe statua, pe care o admirā fără-a simți ;  
Ėnsā el găsea într'ēnsa patima ce'n suflet geme  
Și reșese-apoi pe față frāgezimea a 'ncreți.  
Ea știusese-a lui simțire, ar fi vrut ca să 'l iubească,  
Dar un altul mai 'nainte, pentru dānsa a zîmbit.  
El simțea o mulțumire când putea să o privească,  
Ea ridea și 'n tot d'auna îl găsea ne suferit.

Și acum când știm refrenul āstuî cāntec de durere,  
Când cunoaștem hotārārea unui suflet amorțit,  
S'o lāsām pe ea departe, într'a vieței mângāiere,  
Și să plāngem pentru dēnsul, cāci el singur a iubit!..

Th. M. Stoenescu.

## AR FI FOST..

Ar fi fost cu mult mai bine  
Ca sē nu mē fi nāscut,

Să trăiesc de-afel de viață  
Și să cresc cum am crescut!

Dacă traiul este-o școală  
De mizerie și chin,  
Moartea poate să'mi dea premiū,  
C'am trecut'o pe deplin!

Petre Mihăiescu.

București 1882.

## DE ZIUA TA.

Am cătat pe ceru-albastru stele mai scinteitoare  
Ca să fac dintr'a lor raze un buchet, de ziua ta;  
Însă tu de mai înainte, cu priviri fulgerătoare  
Ai făcut, pe-acele stele norii negri-a să-arăta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj  
Cu ce pot de astă dată să încunun un dulce nume,  
Când în cuget am durere și în suflet un mormânt?  
Ție îți trebuie viață, veselie, jocuri, glume,  
Și eu nu mai am nimica vesel pe acest pământ.

Tot ce pot să-ți dau Eleno, este inima-mi zdrobită,  
Este glasul care geme năbușit în pieptul meu.  
Ți le dau, să faci din ele o coroană împodobită  
Cu suspine și cu lacrimi, care-au curs și curg mereu.

Nalță fruntea cu mândrie! Rizi, fii veselă, petrece,  
Viitorul îți suride; fericirea este-a ta;  
Ea e stinsă pentru mine și în curând pe pătura rece  
Veți citi cu întristare : «L'ai ucis, dar nu'l uita!»

21 Aprilie 1882.

H. St. Davidescu.

Publicând aci această poezie populară, înscrim cu o deosebită mulțumire și numele d-lui S. Fl. Marian, noul membru al Academiei Române, printre colaboratorii noștri și facem apel la d-sa să ne trimeată cât de des, dintre prețioasele mărgăritare, ale fraților noștri Bucovineni :

## I O N A Ș Ș I S A S U L

SATIRĂ POPULARĂ DIN BUCOVINA.

Când e ceață prin Bârgău  
 Atuncea caii se ieș ;  
 Când e ceață și cu bură  
 Atuncea caii se fură.  
 Când e soare și cu vânt  
 Atuncea caii se vînd ;  
 Mă pîresc căraușii  
 Că eș le-am furat caii ;  
 Dar eș zêș nu i-am furat,  
 Ci cu totul i-am luat.  
 Le-am lăsat o iapă chioară  
 Să ducă grăul la moară,  
 Le-am lăsat o iapă șchioapă  
 Să tragă mortul la groapă.  
 Frunzulița mărului,  
 Fură caii sasului  
 Din fundușul grajdului.  
 Sasul mă cată pe vale  
 Eș inē duc pe deal călare,  
 Sasul mă cată pe luncă  
 Eș mă duc pe deal la fugă ;  
 Sasul mă caută zêș,  
 Eș cu mândra'n făgădeș.  
 Eș beaș, mînc, mă veselesc  
 Și de sas nici nu gîndesc.  
 Și eș beaș și joc și cînt  
 Și de sas nu-mi vine'n gînd.  
 Am o mîță și-un cotoiș  
 Și-un gălatușel de teiș,  
 Dur în colo, dur în coace  
 Mē treziș la iarmaroace  
 Ţiind murgii de dîrloage.

Mă trezii la iarmaroc  
 Țiind murgii de dirlog  
 Când a fost la aldamaș  
 Iată sasu' păgubaș:  
 Când a fost la târguit  
 Ia cel ce i-a prăpădit,  
 Ia ferele zurăeală,  
 Pântecele durăeală,  
 Spatele hurducătură  
 Și capul scărmanătură,  
 Eū, vėzėnd cã tėrgu-i rėū  
 Imi cãtai de drumul meū,  
 Și la drum cum mē pornii  
 C'un bun pretin mēntãlnii  
 Pretenul, cum mē vėzu,  
 Bunã calea, cã-mi dãdu:  
 — Bunã calea Ionaș!  
 Cum e rãndul la oraș?  
 — Nu prea bine Grigoraș,  
 Cã e plin de păgubaș!  
 Mē dusei sã cumpēr grãū  
 Ei m'i-aū prins murgii de frãū,  
 Mēntreba de unde viū ;  
 Mē dusei sē cumpēr sare  
 Ei m'aū prins de cheutoare,  
 Legea lor și-asu' îi are!...

S. Fl. Marian.

# MINCINOSUL

SAŢ

## O CĂSĂTORIE LA GRAND HOTEL

COMEDIE LOCALĂ

DE

STEFAN VELESCU

### ACTUL I.

(Un salon bine mobilat, uşe în fund, uşi în părţile laterale.—O masă, tot ce trebuie pentru scris, canapea, etc.)

#### SCENA I.

ZOE, COMICESCU

ZOE. Intr'adevăr, mi-aţi făcut o plăcere nespusă.

COMICESCU. Am aflat chiar erî că aţi sosit de la Craiova şi că aţi tras la grand hotel, (surîdînd) lues ce m'a surprins din partea unchiului D-tale, d-nu Orzeanu, de şi foarte avut, ênsă avariaţa sa este cam proverbială.

ZOE. Dar credeţi că ar fi tras la grand-hotel, dacă nu era vorba de o căsătorie?

COMICESCU. Ce fel! Iar vë măritaţi?

ZOE. De loc; ai vëzut D-ta, vre o dată măritându-se o vëduvă ce a moştenit o pensie de 1500 lei? (surîdînd) Aceasta e singura calitate a reposatului, şi nu vreaş să mă despart de ea!

COMICESCU. Atunci poate că d-nu Orzeanu vrea să învârtească hora lui Isaia . . . .

ZOE. Aşia; ênsă o va privi ca socru, că mărită pe Marioara!

COMICESCU. A! aşia mai înţeleg! . . . şi pe cine ia?

ZOE. Nu ştiu dacă 'l cunoaşteţi, — d-nu Verdescu! —

COMICESCU. Nu; nu 'l cunosc,

ZOE. Cum să poate? E procuror! . . .

COMICESCU. Aceasta n'ar fi un cuvënt; mă tem de parchet căci am mania de a nu egzersa drepturile politice; şi apoi afară de aceasta, mobilitatea funcţionarilor şi a procurorilor mai ales, este atât de mare în Bucureşti, în cât abia faci cunoştinţa unui procuror, şi pênă să clipeşti din ochi, — dupe uzul constituţional, — te trezeşti cu el din Bucureşti la Brăila sau la Drohoiú! . . .

ZOE. Nu tot d'a-una, mi se pare.

COMICESCU. Nu; în timpul alegerilor! Dar cum s'a combinat această căsătorie?

ZOE. Unchiul meu este amic din copilărie cu tatăl d-lui Verdescu şi observând inclinaţiunea Marioarei către junele procuror, a hotărit âncă de mult să 'i însoţească, dar e de cât un obstacol.

COMICESCU. Care?

ZOE. D-nu Verdescu e un băeat cu viitor, nu am nimic a zice . . . Inace s'va moşteni o avere destul de însemnată, dar are un defect de care unchiul meu este înspăimântat!



COMICESCU. A! D-nă! . . . va fi jucând cărți! . . .

ZOE. Ferească Dumnezeu!

COMICESCU. Atunci ce dar?

ZOE. E mincinos! . . .

COMICESCU. Ha! ha! ha! . . . numai atât! . . .

ZOE. Unchiul meu ar fi dorit această căsătorie ce l'ar rudi cu fiul amicului său, **mai** cu seamă că această căsătorie e de mult proiectată între bătrân. Dar închipește-ți că bietu unchiu disperă, când, la fie-care vorbă, ginerele său îi spune câte o minciună din ce în ce **mai** umflată. Biata verișoara tremură la fie-care cuvânt al fidanțatului ei, și pe drum am observat o mare neînțelegere între unchiul și Marioara, ea, biata fată, e tristă, neliniștită și mă tem de vre-o împedicare.

COMICESCU. O! poate ca aceste temeri foarte naturale într'o copilă tânăra ca d-șoara Orzeanu, să nu aibă nici un efect. — Nu presupuneți alte cauze?

ZOE. Marioara s'a coborît jos la D-na Paul pentru niște pălării, trebuie să se 'ntoarcă 'ndată, V'ași ruga, de ați fi atât de amabili și de nu vă grăbiți, să-'mî dați voce a vă face cunoștința sa, și apoi să ne dați un consiliu.

COMICESCU. Bucuroso doamnă! Cu mare plăcere! Așiu fi fericit să vă fiu util Dv. care m'ați primit la Craiova. cu atâta amabilitate. Numai mă mir, ce nevoie aveți de consiliul meu, căci secul frumos e cu mult **mai** abil în asemenea circumstanțe.

## SCENA II.

ZOE, COMICESCU, MARIA.

(Intră urmată de un chelner, care aduce **mai** multe cartoane și le pune pe canapea.)

MARIA. A! iubită verișoară, bine că n'ați eșit! (Vedând pe Comicescu) Domnule . . . .

ZOE. Permite-mi verișoară să-'ți prezint pe d-nu Comicescu!

COMICESCU. (Inclinându-se) Domnișoară. . . . .

MARIA. A! dar cunosc foarte bine pe domnul, însă vă găsesec schimbat!

COMICESCU. A, da! pentru mustăți! Dar spuneți-mi domnișoară ce impresiune vă face capitala noastră?

MARIA. Abia am sosit și n'am ce spune, căci încă n'am văzut nimic. — A, ba da! am văzut pe Salvini și muzeul!

COMICESCU. (rîzînd) Ei, ce vă spuneam eu?

ZOE. Sunt sigură că biata fată cu supărările ieși n'ar putea să vă spună nici ce i-a plăcut nici ce nu i-a plăcut! . . .

COMICESCU. Supărări! . . . A, domnișoară, la etatea Dv. . . .

ZOE. Ei, ce vreți! . . . Când o fetișoară își vede visele sfărâmate.

MARIA. (repede) A! dar taci! . . .

ZOE. Pentru ce? D-nu Comicescu știe că ești fidanțata lui Costică. — E disperată, biată copilă!

COMICESCU. Și de ce? . . .

MARIA. (îngănând) Pentru că. . . .

ZOE. Poți vorbi, este amicul nostru și ar putea să ne dea un bun consiliu.

MARIA. Nu știu de ce! . . . dar tata ar vrea să strice și să nu **mai** iați pe Costică . . . .

COMICESCU. Dar era o căsătorie foarte potrivită; aceeași avere de familie! . . .

MARIA. Se poate . . . dar tătița a venit la București numai ca să caute un pretext d'ași retrage parola! . . .

ZOE. Nu știu cum va face, Costică e un băiat prea cum să cade, alt-feliu . . .

MARIA. Dar numai . . . are un mic defect, pe care tata nu 'l iartă; ca neguțator înainte de toate iubește adevărul. D-nu Verdescu e un ténér foarte cum să cade. Dar . . . saū din distracțiune, saū nu știu din ce cauză în fine, a luat obiceiul d'a nu spune adevărul!

COMICESCU. Știu eū de ce! A călătorit mult! . . .

ZOE. (rîzînd) Și ce raport poate să aibă călătoriile cu neadevărurile?

COMICESCU. Nu știți, în călătorie, omul învață a minți? Apoi afară de acestea Bucureștii perfecționează orî-ce imperfecțiuni.

ZOE. Orî-cum, în 6 luni de când s'a întors din străinătate, n'a putut să . . .

COMICESCU. Bucureștii transformă caracterile cele mai decise în 3 luni numai!

MARIA. Sunt foarte tristă! Astă-zî tătița mi-a declarat că la cea d'ântăiū minciună bine dovedită, își retrage cuvîntul.

ZOE. Și unchiu se cam ține de vorbă! . . . Era bine, dacă puteam preveni pe Costică; astă-zî trebuie să se întorcă de la Ploești unde este trimis într'o anchetă!

MARIA. Dar cum? . . . Cui ne putem confia?

COMICESCU. De și nu 'l cunosc personalmente, dacă i-așiū fi știut locuința 'l preveneam chiar eū.

ZOE. O! ce bine aī face!

MARIA (cu sfială) O, da . . . domnule! . . .

ZOE. Imī pare că șade la Hugues!

COMICESCU. Atunci e foarte lesne. Hugues e la doui pași; fiți sigure că 'l voiū ruga din partea Dv. ca cel puțin astă-zî, vorbind cu d-nu Orzeanu să nu spună de cât numai neadevăruri oficiale dacă se poate . . . d'acelea, știți, nu se scandalizează cine-va.

MARIA. A, Dumnezeu! aud pe tătița vorbind cu cine-va! Recunosc vocea lui... d-lui Costică.

ZOE. Am pățit'o!

MARIA. De va fi vorbit cu tata, până acum îi va fi spus o mulțime de neadevăruri!

COMICESCU. În tot cazul, nu poate cine-va minți la cele d'anteiū cuvinte!

ZOE. Vezi, când e cine-va deprins, inventă neadevăruri fără a se gândi.

COMICESCU. De oare-ce m'ați pus în confidență, eū cred că nu e alt mijloc de scăpare de cât să facem pe d-nu Orzeanu a nu înțelege și a crede tot ce va inventa imaginațiunea lui Costică. Dacă credeți c'acest mijloc e bun!...

MARIA. (plecând ochii) O, da! nu vîd ce rău facem?.. Eū spun, că cu timpul d-lū Verdescu se va îndrepta.

COMICESCU. Nicī vorbă!... Și apoi ce ne pasă, și ce rău mare face, dacă spune niște mititele minciuni... destul numai să nu'l observe d-nu Orzeanu.

ZOE. Să trec minciuni marī la oamenii marī, și pentru niște bagatele...

MARIA. Dar prin ce mijloc vom reuși?...

COMICESCU. Vom găsi unul, puțin cam teatral, dar foarte inocent, numai pentru aceasta trebuie să mă autorizați.

ZOE. O! din parte'mī...

MARIA. Și din partea mea asemenea; dacă veți face această minune, domnule, dacă veți reuși că tătița să nu mai observe acest mic defect al lui Costică... recunoștința mea va fi eternă! (vîzînd pe Comicescu că rîde cu foc) O, știu eū prea bine că dupe ce mă voiū mărita îl voiū corige, căci alt-fel nicī nu l'ași lua!

COMICESCU. Nicī vorbă, se înțelege (zgomot).

MARIA. Dumnezeu, îi aud!...

COMICESCU. Nu vă înspăimântați, v'am promis să vă scap din încurcătură și 'mă voiți ține cuvântul; dar pentru aceasta ar trebui să văd pe bolnav, să'l zăresc un moment ca să am o idee despre caracterul său.

ZOE (arătându-i camera din dreapta) Lăsați ușa camerei mele între-deschisă, și'l puteți vedea!

COMICESCU (se duce către ușe) Bine... A!... spuneți-mi, această cameră dă în galeria?

ZOE. Da.

COMICESCU. Întâmplarea ne servă de minune, eu șed alături cu scara cea mică!

MARIA. Iată-i (se apropie de Zoe)

ZOE. Intră curând. (Comicescu intră în camera din dreapta, lăsând-o între-deschisă).

### SCENA III

ZOE, MARIA, ORZEANU, COSTICĂ

(prin fund)

ORZEANU. Da vorbă e!... Auzi 100,000 de galbeni venit! Ei, să-ți spu drept Costică... prea. . prea... le tai!... 100,000 de galbeni venit!...

COSTICĂ. Parola de onoare... să-ți arăt și fotografia!... Aceasta s'a întâmplat acum un an când mă întorceam de la Paris, i-am făcut cunoștința la Viena, și pe vapor, căci se ducea la Odesa, mi-a propus ea singură, — prin cine-va, — ca s'o iaă de soție, o principesă poloneză, căci trebuie să știi că în Polonia ea și la noi, sunt mii de principese fără principat! (Mariet)

Bună ziua domnișoară! (Zoei) sărut mâna doamnă!... Vedeti... abia am sosit de la Ploești am venit îndată să vă văd. — Dacă mi ați fi depeșat despre sosirea d-v. așiu fi făcut totul și scăpam de ancheta în care am fost trimis, uf!... înspăimântător lucru!... oribil... oribil...

MARIA. Voiajul?...

ZOE. N'ai fost cu drumul de fer?

COSTICĂ. Ce drum de fer! nu mai e vorbă de el!... Mai zice cine-va ce-va? S'a făcut toate bune, națiunea s'a pronunțat și patria a scăpat de pericol!

ZOE. Atunci ce era oribil?

ORZEANU. Ce era înspăimântător?

COSTICĂ. (misterios) Revoluțiunea... În fine nu vă pot încă spune nimic. . știți, e un secret de stat...

ORZEANU (neîncrezător). Auzi, frate!...

COSTICĂ. Dar alta, închipueșteți că pe drumul de fer... acum când mă întorceam! o aventură frumoasă... e *nostimă* de tot. O damă tânăra pe care o furase un ofițer de geniu sau de vânători nu știu bine, mi se pare că era de cavalerie dacă n'a fost de artilerie!... ei bine știți.. dacă nu mă amestecam eu... înțelegeți... autoritatea mea de procuror... să vă spun istoria aceasta pentru că...

MARIA (cu ton rugător). Ter og domnule!... te rog n'o mai spune!...

COSTICĂ. O! nu vă temeți domnișoară; se poate spune, și apoi îi dau parola mea de onoare că este o istorie adevărată!

ORZEANU. Va să zică cele l'alte nu erau adevărate?

COSTICĂ. Ba da. ba da... toate sunt adevărate, dar aceasta și mai mult de cât cele l'alte!  
— Inchipuiți-vă, domnișoară Mari...

Dar ce aveți? pare c'ați fi tristă!... Oh! n'ar trebui, căci părintele d-tale se invoiește a ne uni chiar de astă-zî!...

MARIA. Adevărat?...

COSTICĂ. Da, și mi-a promis că în astă seară facem hârtiile și mâne intrăm în forme!... cu condițiune... o condițiune pe care n'a voit să 'mî-o spună, dar pe care presupun că d-ta trebuie să o știi.

MARIA. Da, și mă tem că de acum chiar ai început a călca acea condiție.

ORZEANU (șeade). Eū sunt om drept, și nu vreau să osândesc și să pedepsesc fără dovezi!... Dar sūnt bine incredințat, domnule Costică, că ne veți da destule dovezi chiar de astă-zî!..

COSTICĂ. Ha! ha! ha! 'Mi se pare că pe la Craiova vorbiți prin enigme, că nu vă înțeleg de loc. — Dar ce'mi pasă?... Iubesc, sūnt iubit, și inima imi saltă de fericire văzându-vă, mai cu seamă că sunt șase luni de când am fost la Craiova! (damele șed).

ORZEANU. Sper că ai profitat de acest timp spre a'ți face în București amici și protecțori dupe cum ne spuneai?...

COSTICĂ (confuziat) Cum adică?...

ORZEANU. Nu ne scriai tot d'auna că d-nu Rozescu senator și membru la casație, amicul tatălui d-tale te proteje și te iubește ca pe un frate?...

COSTICĂ. Cine?

ORZEANU. D-nu Rozescu; poate că nici nu'l cunoști, ai?

COSTICĂ. Cum nu, cum nu; auzi să nu'l cunosc!... Dar mă duc în toate zilele la densusul, în fine mă duc, în vine, ne *tuturim*. Are o casă... un lucș... și apoi o femeu... *șarmantă*; zilele trecute chiar am dedicat d-nei Rozescu niste poezii, era încântată. Am rugat pe Flechtenmacher de le-a făcut muzica, astă-zî trebuie să'i o duc!...

ZOE. Mult mă tem că minte!... (incet Mariei)

COSTICĂ. Oh! d-nu Rozescu mă susține cu multă căldură, ca pe un frate.. a vorbit zilele trecute,—la balul curții,—chiar ministrului justiției despre mine!... Oh! am la dispoziția mea trei, patru posturi... n'am de cât să aleg! — Era să mă trimită la Galați, la Iași, dar eu preferam să mă numească la Craiova, însă nu s'a putut din o cauză politică, dar dupe alegeri, sūnt sigur!...

ORZEANU (cam rizend) Ce e drept, și eū ași fi preferat să vii la Craiova. Știi ce? ar fi bine să mergem chiar astă-zî la d-nu Rozescu, vreau să mă înfățișezi cu toate că am și o scrisoare de la tatăl tēu. — Ei, mergem?...

COSTICĂ. Cum nu... cum nu.. dar nu prea e potrivită să începi vizitele așa... cum aiosit... Să ne gândim puțin și la plăcerile capitalei, să ducem pe cucoane la teatru!...

MARIA. Am fost aseară!

COSTICĂ. Ori-cum, astă-seară e alt-ce-va, în astă-seară se joacă o piesă nouă, compusă de mine; nu'mi am pus numele, — modestie de autor, — dar dupe ce s'o juca o să mă anunțe publicului și ași ține foarte mult ca fidanțata mea să asiste la triumful meu... sunt sigur de el... eu, care am compus până acuma 14 piese, și toate de mine, avend un succes nebun...

MARIA. Imi pare foarte bine, dar ori cum... mă tem... să poate întâr pia ca aceasta să nu aibă...

ZOE. Publicul e cam caprițios!

ORZEANU. Nu, eū ași fi dorit să mergem la d-nu Rozescu!...

COSTICĂ. Ar fi lucrul cel mai ușor... dar să vezi... am luat o loje la balul operei și ași voi să conducem pe cucoane!...

ZOE. Am merge cu plăcere, dar n'avem toalete, domine; nu știam că îndată ce vom ajunge în București, o să alergăm la balurile mascate!

COSTICĂ. Ei! și ce face asta!... Mă duc eu îndată la M-me Patru, și dacă vă încredeți gustului meu, am să vă aleg niște toalete... atlas, catifea și brucele... Să poate să fie cineva jenat în București... În centrul civilizațiunii și al luminei, în podul mogoșoae? apropo... cum vi se pare Grand hotel, așa e că e lucos?

ORZEANU (se scoală). Da, însă prea mult zgomot, așiu fi preferat mai bine la Concordia, la hotel Simion, acolo e mai liniște!...

COSTICĂ. Bah! Ce se potrivește!... dar dacă știam, dacă 'mi scriați mai deslușit ziua în care o să veniți, v'așiu fi pregătit un apartament în casele mele, strada Modei!

MARIA (cu groază). Casele d-tale?

ZOE. Strada modei?

ORZEANU. Ai casă în București, d-ta? Nu știam aceasta!

COSTICĂ. Ha! ha! ha! Și nu m'a costat mult; 18 franci!...

Toți (scandalizați) A!... a!...

COSTICĂ. Adică în realitate mă costa 80,000 de franci, dar eu am numărat numai 18 franci. Înțelegeți... 18 franci, prețul unei obligațiuni la împrumutul municipal. — O! ce invenție ingenioasă!.. Ce ideeă sublimă! o! voi! mari bărbați, părinți ai comunei, vouă toată admirațiunea și stima mea!... Inchipuiți-vă bucuria mea!... Eu, care nu am nici o încredere în ast-fel de fleacuri, să mă pomenesc că mi numără: tranc, tranc, tranc, 100,000 de franci. — Da, da, 100,000 de franci prin bancherul... Piurē.

ORZEANU. Bancherul d-tale îți dă poftă de mâncare, ar semăna un nume tras dupe o listă de bucate; ce-va de mâncare în fine!...

COSTICĂ. Cât despre mâncare... nu cred că e de mâncat... dar mănincă!...

ORZEANU. La naiba! Dar mare noroc ai avut!...

COSTICĂ. O casă admirabilă... palat, nu alt ce-va; nouē, de tot nouē... curte 'n față, grădină în dos... numai florăria mă costă 10,000 de franci! Oglinzi... sală de biliard... bae... cu dușe... era făcut pentru... (vorbește încet la urechea lui Orzeanu). Parol...

ORZEANU. Cum se poate!... unui om de stat!...

COSTICĂ. Pre legea mea! Dar i s'a cam părut prea mică prima-donei!...

ORZEANU. Știi ce? N'ar fi atâta greutate!... Fiind că ai o casă așa de frumoasă, să ne aducă o birje, ne luăm geamantanele și ne mutăm la d-ta!

MARIA (în parte). Dumnezeu! Ce încurcătură a făcut!...

COSTICĂ. Pfi!... Cum nu, cum nu... cu cea mai mare plăcere... dar de unde știam eu... am vândut' o alaltăeri!...

ORZEANU. Ce fel, așa de curând!...

COSTICĂ. 80.000 de franci nu era scumpă, ce e drept, dar mai trebuia cheltueli, reparație..

ORZEANU (scandalizat). O! ce fel de reparații la o casă nouă!...

ZOE. Cum o să iasă din încurcătură?

COSTICĂ. Nouă... nouă... adică vream să zic că era... un zid făcut rău, înțelegi, ferestrele prea mari, ușile prea mici... par'că erau ușile academiei!... Și apoi afară de aceasta erau și cam... cam de, cam... egrasioase; și așa... am preferat mai bine să iaū 85,000 de franci... am câștigat 5000 de franci!...

ORZEANU (cu luare 'n ris). Ei! și cumpărătorul e solvabil?

COSTICĂ. Cum nu, cum nu... auzi vorbă, un evreu foarte avut... s'a strămutat de cunând din Iași aici, și și-a cumpărat casă!...

ORZEANU. O! asta cred! Evreii vor acuma să facă din București, o nouă Palestină! Ei și pe urmă?...

COSTICĂ. Ei!...

ORZEANU. Dar...

COSTICĂ. Cum?

ORZEANU. Bani!... prețul caselor!...

COSTICĂ. A! da! da! da! prețul caselor, bani!... mi'ă aduce astă-zî!... chiar astă-zî. O! nu sunt neliniștit de loc! nu mă tem!...

ZOE (în parte). Nicî e!...

MARIA (încet Zoei). Ah! dragă verișoară!... tremur că nu vom putea reuși!...

ORZEANU. Așa dar, vei priimi banii!...

COSTICĂ. Chiar astă-zî... m'am hotărît să cumpăr domeniale, căci mi-a promis un bancher, un amic cărui am făcut un serviciu la parchet! Era vorba de o fraudă... dar s'a aplanat!... (cu liniște) mi'a promis domeniale cu 2 la sută mai jos de cât cursul pitei... d'între acele ce se vînd de către ministerul financiilor.

ZOE. Și nu pot măcar să'i vorbesc, să'l rog a se stăpâni! (ese prin camera sa).

## SCENA IV

MARIA, COSTICĂ, CHELNERUL, ORZEANU.

CHELNERUL. Aveți o scrisoare de la Craiova.

ORZEANU. Mulțumesc (chelnerul stă nemișcat).

COSTICĂ. A! o scrisoare de la Craiova (chelnerul ese).

ORZEANU. Da; este un prieten care mă roagă să'i plătesc un câștiu de arendă la visterie. — Mă iartă, Costică, am a cerceta niște polițe. (Calculează pe un carnet la o masă).

MARIA (încet lui Costică). Ești incorigibil!...

COSTICĂ. Vorbești de amorul meu?

MARIA. Nu, ci de defectele d-tale, care ne perd... tătița a jurat că va strica logodna, dacă va observa o singură minciună!...

COSTICĂ. Cerule! ce-am făcut!

MARIA. Așa dar, acea ce spuneai...

COSTICĂ. Era adevărat, în fond adică... dar știi... detaliile... Eu n'o fac cu vre-o intenție rea... când spun lucrurile așa cum sînt... uneori...

MARIA. Da; une-ori cauți să le înfrumusețezi imaginațiunea!...

COSTICĂ. O! m'am corijat!... Și'ti jur că nioi o dată...

MARIA. Pst!... iată tata!

COSTICĂ. N'am de ce mă teme!...

ORZEANU. Ciudat! dar nu dispun de atâtea fonduri astă-zî., îmi pare rău!... Ei dar de minune!... Costică poți să'mi faci un serviciu?

COSTICĂ. De ce e vorba?

ORZEANU. Șă'mi împrumuți 20,000 de franci.

COSTICĂ (rîzînd). Pre legea mea, la rău timp m'ai găsit, n'am lăscăe frîntă măcar!...

ORZEANU. Cum? dar bani! aceea?

COSTICĂ. Care bani?

ORZEANU. Bani! dupe casă.

COSTICĂ. Banii?... casa mea?... A! da!... vezi că în momentul acesta...

ORZEANU. Ia-i cheltuit poate!

COSTICĂ. Nu... dar... adică... într'un sens...

MARIA (încet lui Costică). Vezi ce va să zică a spune minciuni?

COSTICĂ. Adică de ce să nu'ți spun adevărul?... să vedeți... aveam câte-va datorii și...

MARIA. Alta acum.

ORZEANU. Ei bine, ce datorii?... Nu știam că faci datorii., aceasta probează că ești risipitor!...

COSTICĂ. Adică, zic datorii... mici datorii, dar care s'au adunat; și să vedeți... s'a întâmplat ca cumpărătorul, un afurisit de neamț...

ORZEANU. Bine, mi-ai spus mai adineaori că era evreu!...

COSTICĂ. Neamț, Evreu, tot una... îi zic neamț pentru că .. evreu este... dar îi zic neamț pentru că este evreu din Germania, un cămătar afurisit.

ORZEANU. Ce fel? Imi spunea c'o să cumperi domeniale și ziceai că e un neguțator onorabil cumpărătorul casei d-tale!...

COSTICĂ. A, da!... dar dupe socoteala mea credeam că va mai rămânea ceva!...

ORZEANU. Și ce ți datoreași acelui neguțator onorabil?

COSTICĂ. Știi așa vine vorba, pentru că este un cămătar pe o scară mare! Mă împrumutase cu niște bani și cu dobânzile, cu escompturile, cumpărându-mi casa, a eșit tocmai pe tocmai!...

ORZEANU. Dar dacă erai dator cumpărătorului, cu ce era să cumperi domeniale?

COSTICĂ. Să vezi... eu.

ORZEANU. Nu; spune-mi mai întâi ce'i erai dator?

COSTICĂ. 60,000 de franci!

ORZEANU. Dar fiind că ai vândut casele cu 85,000, ți-a mai rămas dator 25000 plus 20000 ce ți mai rămăsese din câștigul loteriei!

COSTICĂ. O! cât pentru acei 20000 nu'i mai numărăm fiind că...

MARIA (apart). Dumnezeu!...

ORZEANU. Bine; dar mai ai să ei 25,000 de franci!

COSTICĂ (de tot incurcat). 25,000 de franci!... da, da, asta vă spuneam și eu; căci în fine înțelegi d-ta, Eu era, să... și pentru că... dar ori și cum ar fi..., veți d-ta... căci...

MARIA. Ait!...

COSTICĂ (apart). Cum dracu să scap!...

ORZEANU. Nu cum-va mi-ai spus un basmu? Nu cum-va din întâmplare nu va fi egziștând nici cumpărător, nici casă?

COSTICĂ. Știi că imi pare rău? Mi-se pare că ți-am dat explicațiunile cele mai lămurite!... pentru că vezi D-ta, era...

## SCENA V

COSTICĂ, ORZEANU, MARIA, ZOE (prin fund) și COMICESCU (deghizat în evreu bătrân)

ZOE. Domnule Verdescu, vă caută cu insistență un evreu bătrân, zice că este cumpărătorul!

COSTICĂ (uimit). Cumpără...

ZOE (făcând un semn). torul!...

ORZEANU. Cum?...

COMICESCU (viind la Costică). Bune dimineața și mă rog de iertăciune, chicoane Costichi!

COSTICĂ. Ce va să zică asta?

COMICESCU. Să nu fii cu supărare dache am îndrăznit, dar înainte de toate gheșefturi... Am auzit că chiconu Iancu de la Craiova are să fie socru D-tale... adică să am iertăciune... două vorbe și mi duc...

COSTICĂ. Ei lucru naibi ca ăsta!...

MARIA. Pentru că aū să vorbească de interes, tată, dă'mi voe să mă retrag!

COSTICĂ. Pentru ce? Eu n'am secrete pentru nimeni...

COMICESCU. Ei veī! nu place la chichinițe tinere chind să vorbești de judichitorie, de ipotechi și de fața locului... Dache era forbă de o foae de zestre... atunci era altă vorbi... ei veī... adichi să am ertare, pentru gheșefturi nu perdem vreme...

ORZEANU. Dute, copila mea, venim și noi!...

MARIA (tacet Zoef). Verișoară, te rog rămâi și vezi ce se mai întâmplă!... (ese)

## SCENA VI

## PRECEDINȚII, AFARĂ DE MARIA

COMICESCU. Am venit chicoane Chistichi ca să isprăvim cu gheșeftul casei D-tale.

COSTICĂ. Casa mea?

COMICESCU. Adichi a mea, pentru ca D-ta ai vândut și iu ai cumparat. Așa fac boerii la țara nostra. — Acum nu rămâne de cât să intru in stupunire și am venit pentru. . . .

COSTICĂ. A! Venea pentru . . . (luă Orzeanu). Curios lucru!..

ORZEANU. Ce fel curios? Ai vândut casa și vine omul să se înțeleagă.

COSTICĂ. Înțeleg eū... nu mă miră asta... dar când ai ști... uite, imi pare rău că am vândut'o.

COMICESCU. He! he! acuma tocmeala este spre vită, chicone, și banii sunt gata, chind voești să'i primești!

COSTICĂ. Asta e o mistificare îndrăcită!.. dar lasă!.. curm eū vorba... Ei bine jupâne...

COMICESCU. Goldemberg, mi rog, ulița Șelari No. 213.

COSTICĂ. Prea bine, jupân Goldemberg, pentru că banii sunt gata, lucrul este sfârșit; fă bine dar și mi'i dă!

COMICESCU. Vuus! Banii mă rog! banii... lesne vorbă!... Dar D-ta ai fost la D-nu Tribunal ca se schelești condichi... banii și cum, feresca Dumnezeu să dau iu bani, dache nu s'a spre vit cu ipitechi!

ORZEANU. Bine zice omul! Până nu s'o isprăvi cu ipoteca!

COMICESCU. Și adichi nu știi cum este vorba nostra? Iu am să mai dau, chicone dragă, 25 de mii de lei noi!

COSTICĂ (a parte). E cu putință să mință cine-va cu atâta nerușinare!

COMICESCU. Și astă bani, am depus la jidichitorie.

COSTICĂ. Imi pare rău! Așiu fi dorit mult să știu de ce culoare sunt banii D-tale; și 'ți spun drept că din cauza socrului meu, și din alte considerații... dacă ai fi putut să-mi dai, (a parte) gluma ar fi fost și mai bună.

COMICESCU. Hi! hi! hi! D-tale este mare zor de parale!

COSTICĂ. De ce?

COMICESCU. Pentru că dache înaintezi in slujbe, cum vine vorba, se jură cu mânuși noi ca se remună mânele curate!

ORZEANU. Cum, să fie adevărat ceea ce 'mi spuneai adineaori?

COMICESCU. Pentru slujbe? Este scris la Monitor mă rog! Și adichi ghindești chicone Chistichi, che nu se știe la Bichirești che chiconu Roseschi spune multe vorbe la d-nu Ministru pentru D-ta.



COSTICĂ. Ei! jidanul acesta...

ORZEANU. Așa dar era adevărat, jupăne?

COMICESCU. Goldemberg, mă rog, ulița Șelari, Nr. 213. Acum nu pot să spun alt, chicoane Chistichi, de chit se ajute D-zeu la D-ta să faci gheșeft bun la slujbe noi. Ei ve! cum are să te cheme la D-ta! Chicone president la dreapta,... chicoane president la stânga, chicoane president in sus, chicoane president in jos... si D-ta umbli cu nasu 'n sus si cu punghi plină; și să faci stare mare, mare s'ajungî ca Rotschild a noastră! Și dache strigă la gazete! ce 'ți pasă la D-ta! Ei ve!, așa este la țara noastră!.. la comisie gheșeft... la poliție gheșeft... la tribunal gheșeft... peste tot gheșeft. Și adichi de ce se nu fie mă rog, dache și la D-nu Minister este gheșeft!.. Așa să trăesc eu, chita treaba am făcut la D-nu Minister! — A! chicoane Costichi dache ie! ce-va parale din gheșefturi... se pu! mânuși in mână și ochilari pe nas!.. și atunci hi! hi! hi! poți să jurî che n'ai vizut și n'ai primit. (Uitându-se la ceas). Dar vorbă lungă, calicie 'n pungă!... Eă vorbesc, vorbesc și fără folos! — Bani! sunt la jidechitorie și peste 10 zile se primește tot chicone... să am iertăciune de supărare... sluga Dvoastră boeri! (ese cu Zoe).

## SCENA VII.

### PRECEDENȚI, FĂRĂ ZOE ȘI COMICESCU.

COSTICĂ (privindu-l eșină) He! flecar jidan!

ORZEANU. Costică dragă, îți cer iertăciune; închipueșteți că eu mă îndoiam de tot ce 'm! spu nea!

COSTICĂ. Cum se poate?

ORZEANU. Dar mi-am schimbat opinia!

COSTICĂ (cu beurie). A!

ORZEANU. Și te rog să mergem chiar acum la d-nu Rozescu, să 'i da! scrisoarea tatălui D-tale să mă recomanzi ca pe fiitorul D-tale soceru! Apoi îi voi! mulțumi că te-a numit președinte la Craiova.

COSTICĂ. Acum am pățit'o (tare) zău așiu merge cu plăcere! dar astă-zî e Duminică și trebuie să fi plecat la moșie la Măgureni, o poziție încântătoare; gârlă, eleșteu, o insulă ca acea de la Cișmigiu, și jocuri de apă ca la Versaille! foarte frumos, merg adesea, cel puțin de 3 orî pe săptămână!.. E aproape!..

ORZEANU. Atât mai bine!

COSTICĂ. Dar... ênsă... s'a stricat drumul de fer!

ORZEANU. Luăm o birje!

COSTICĂ. Îți Închipuești că este așa aproape... altă-dată... mâne!

ORZEANU. Mâne, mâne... D-ta nu știi proverbul: bate ferul până când e cald!—Și așiu avea să 'l rog ce-va. Iată ce e, vrea! să vęd de va putea mijloci prin prietini! să ia! niște moși peste Olt, mai eține din prețul arende!

COSTICĂ. Înțeleg! dar o împrejurare foarte gravă mă împedică.

ORZEANU. Împrejurare gravă? dar care?

COSTICĂ. Ce e... e; nu pot să 'ți spun... e un secret de stat; astă-zî trebuie să arestăm niște conspiratori.

ORZEANU. Si asta se poate; dar lasă pe alii să se ducă, eu țiu să mergem la d-nu Rozescu, am cel mai mare interes; hotărit, de nu mergî, im! retrag parola!

COSTICĂ. Ce idee! ce idee! (tare). Ei bine, merg, mai vrei ce-va?

ORZEANU. A! așa vezi (strigând), Zoe, Marioara!

COSTICĂ (a parte) Aide, curagiu.

## SCENA VIII.

ORZEANU, COSTICĂ, ZOE, MARIOARA; Apoși CHELNERU.

ZOE. Ce este unchiule?

MARIA. Ce s'a întâmplat tătiță?

ORZEANU. Avem o afacere urgentă, poate că nu vom veni de cât seara târziu. (sună) Mergem până la o moșie, aci aproape, dacă vom întârzia, prânziți fără noi.

CHELNERUL (venind) Bite.

ORZEANU. O birje bună (chelnerul ese)

## SCENA IX.

ACEAȘI, AFARĂ DE CHELNER

ZOE. Dar pentru ce nu mergeți altă-dată, unchiule?

COSTICĂ (repede). O. nu.... Trebuie să mergem; e o afacere interesantă.

ORZEANU. Marioară, dă-mi paltonul.

MARIA (Zoei). Ce o mai fi și asta?

ZOE. Nu înțeleg nimic... dar ce afacere? (Maria ese)

ORZEANU. Închipueșteți nepoată că bănuiam pe Costică; credeam că ceia ce ne spunea nu era adevărat, bietul băiat (Maria vine cu paltonul).

COSTICĂ (văzând'o). A... a... vai de mine, a...

ORZEANU. Ce e?

COSTICĂ (punând batista pe obraz). A!... măseaua... niște dureri. a... a...

MARIA (Zoei). Poate că'l va fi durând în adevăr!...

ZOE. Mai știu și eu?

ORZEANU (sunând) Ia lăsați... mai nimic... puțin *eau de cologne* pe bumbac; curând fetelor.

COSTICĂ. Dar nu vedeți că s'a umflat! a... a...

ORZEANU. Să chieame un dantist dacă e așa!

COSTICĂ (repede). Nu, nu vrea!

ORZEANU. Atunci nu te doare!

COSTICĂ. Ba da, da... a!... a!... trimeteți... faceți ce știți... a... a... (aparte), Numai de nu mi-ar scoate vr'o măsea acuma!...

## SCENA X.

ACEAȘI, CHELNERUL.

CHELNERUL (d'afară). Pirja este jos.

ORZEANU. Lasă acum birjea, curând un dantist!

COSTICĂ. A! a! vezi... este unul în ulița Têrgovești și altul la bariera têrgului d'afară, strada moșilor... a!...

ORZEANU. Cel mai de aproape... curând!

COSTICĂ (apart). Până aci mi-a fost; acuma am pățit'o. Cine dracu m'a pus să promit (văzând pe Orzeanu care se apropie). A!... a!...

ZOE. Și în care parte?

COSTICĂ. De asupra fâlcei...

ORZEANU. Să vedem... sub ochi... A! eū unul cred în durerea de măsele, când m'apucă câte odată...

MARIA (încet lui Costică). Iar vr'o istorie d'ale d-tale, — nu te doare!

COSTICĂ (încet). Ce vrei să fac? Sînt silit ca să scap de o încurcătură (văzînd pe Orzeanu, pune batista pe obrazul stîng) A!... a!...

ORZEANU. Dar bine Costică, par'că te durea d'asupra fălcei în dreapta?

COSTICĂ. A! a! se vedeți... e o durere care trece din dreapta în stînga ca convincțiunile parlamentare!

ZOE (Mariei). În ce încurcătură se viră omul ăsta singur!...

MARIA. De! verișoară... mor de necaz.

## SCENA XI.

## ACEAȘI CHELNERUL, APOI COMICESCU.

CHELNERUL. Gogon, dantist ai întîlnit la zgară, așteptă.

ORZEANU. Prea bine, poștește'l îndată.

COSTICĂ (sărînd disperat). Dantistul... sînt topit; atîta'mi trebuia.

MARIA (văzînd pe Comicescu care intră deghizat în doctor englez). Dumnezeu!

ORZEANU. A! în sfîrșit!

ZOE (recunoscînd pe Comicescu). Tăcere! suntem scăpați!

COMICESCU... Gute morning! au venit pentru paulnauf!... yez. pentru paulnauf!...

COSTICĂ. Parcă mă simt mai bine, dar cu mult mai bine!... altă dată, domnule, altă dată!  
(în parte) Acu e acu!...

COMICESCU (așezînd pe Costică pe fotel) Au!... vedem la d-voastră last dinți!...

COSTICĂ (disperat). Dară îți spun că nu mă mai doare!

COMICESCU. Au! goddem! n'au spus adevărul! au! cauraj!... cauraj (maniază cleștele)

ORZEANU. Dar fii bărbat omule, ce Dumnezeu!...

ZOE (încet lui Comicescu). Ce fel? ai de gând să'i scoți dinții?

COMICESCU (asemenea). N'aveți teamă! Roagă-mă numai să trecem în camera cea l'altă  
il voiū preveni și voiū scăpa totul!

ZOE. Bine!..

ORZEANU. Ci isprăviți odată!... aide Costică, fii bărbat!... ce naiba!...

COSTICĂ. Dar nu mă mai doare!...

COMICESCU (încet lui Costică). Vaetă-te cât poți mai tare, saū totul se complică.

COSTICĂ (Zoei) Ce fel? D-nul acesta nu e dantist?

ZOE. Șt!

MARIA. O să scăpăm și acum!

COSTICĂ. Ce ai zis?

MARIA. Șt!

ORZEANU. Ei! te-ai hotărît?

COMICESCU (ciupînd pe Costică). Ci țipă omule odata!

COSTICĂ (încet). Înțeleg... ai... ai... ce durere.

ZOE. Domnule doctor! vă rugăm.. treceți în camera cea l'altă să operați...

COMICESCU. Operesion! au! yez... very—vell (luînd pe Costică și trecîndu'l în camera cea l'alta)  
Ci țipă frate!..

ORZEANU. Bietul băiat! (Zoei) Dar cel puțin o fi meșter dantistul?...

ZOE. Vai de minē, unchiule, se vede cât de colo că e un artist (trece în camera de alături)

O! nu vă temeți... sunt foarte curagioasă!... (se aude Costică dând un țipăt) S'a sfârșit (lui Comicescu care reîntră cu Costică, stergându-se cu batista) Ei bine, domnule Doctoru', ziceți că suferin-  
dul nu poate eși din casă 24 ore?

COMICESCU. A... verigat... yes!...

ORZEANU. Bine că s'a isprăvit și asta! (Zoei) Ce să'i plătim...

ZOE. Nu acum, unchiule, nu'l vezi că pleacă?

COMICESCU. Au! gutmorning! (ese)

MARIA. Ei, ai simțit dureri?

COSTICĂ. Ași, par'ca mi-a luat'o cu mâna; păcat că nu mă lasă să es din casă .... Ași fi dorit să merg la d-nu Rozescu ....

(Cortina cade)

F I N E L E P R I M U L U I A C T .

## C A S T E L E ' N S P A N I A

(CU OCAZIUNEA TRAGERII UNEI LOTĂRII, LA CARE AVEAM UN BILET.)

De-ar vrea norocul să-mi zimbească  
Și să câștig la lotărie,  
Aș duce-o viață 'mpărătească, —  
Ascuns să nu măi mă găsească  
În timp de ani, fînță vie!

N'aș vrea să am măriri deșerte,  
Nici laude și nici renume...  
Aș înălța mereu concerte  
La adăpost de grijă și certe,  
La adăpost de om și lume!

În colț tăcut de vre-o Sahară  
Castel aș pune să-mi zidească  
Și scuturat de-orî-ce povară  
Aș ridica spre ceruri scară,  
De-ar vrea norocul să-mi zimbească!

Ca 'n basme masa mi s'ar pune  
Și s'ar deșterne tot ca 'n basme...  
Bucatele cele măi bune  
Ar apărea ca prin minune,  
Pe tăvi, aduse de fantasme!

Prin vase de-aur saū prin cupe  
De cornalină și de-agată,  
De silfi ușori, gentile trupe,

Ar tot turna, zburând în grupe,  
O ambrozie delicată!

De pe-o terasă înflorită  
Privirea mea s'ar pierde 'n cale  
Pe subt arcade de răchită  
De prin grădina 'nchipuită,  
Pe subt grenazi și portocale?

Basinul de-apă săritoare  
Ar rēcori-o 'n orî-ce clipă  
Cu picături lucind la soare  
Ce 'n urmă 'n limpede izvoare  
Prin cotituri s'ar scurge 'n pripă!

Iar dincolo de-acea grădină  
Nimic, nimic de cât pustie...  
Pustia de nisipuri plină  
Ca cerurile de lumină,... —  
De-aș câștiga la lotărie!

### II

Dar viața în singurătate  
Mi s'ar urî și ea la vreme...  
Atunci mi-aș cumpăra palate  
Prin țeri de soare luminate  
Pe unde viforul nu geme!

Pe lângă Neapol am de știre  
De-un cuib ascuns între verdeață,  
Eu l'am văzut în părăsire  
Și fui coprins l'acea privire  
De melancolica'î dulceată!

Acolo corpul mi l'aș duce...  
Ruina trage la ruină... —  
Aș vrea ca moartea să m'apuce  
Purtându-mi viața ca o cruce  
Pe-un țerm de mare ce suspină!

Dar câștigând la lotărie  
M'aș face ca și alții poate,  
Și re'nflorind prin bogăție  
N'aș mai căta vre-o vizunie  
Ci aș dori să gust din toate!

Atuncea poate 'n gând mi-ar trece  
Să țiū în lume tren și casă,  
Să am bufoni cu tivge sece,  
In contul căror să petrece,  
Și paraziți să am la masă!

Să treier podul în trăsură,  
Să'mi rid de suferințe grele,  
Iubindu-mi singura făptură,  
*Pentru stomah și pentru gură*  
Să fie ținta vieții mele!

Oh simț, oh simț că bogăția  
Pe om îl face rău să fie,  
De'mi cântă 'n suflet poezia,  
Șă cânte-o face sérăcia... —  
N'am câștigat la lotărie!

Al. A. Macedonski.

## A M C Â N T A T....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am cântat prin verdea vale  
Cântul dorului ascuns,  
Am cântat cântul de jale  
Și ecoul 'mă-a răspuns.

Am cântat pe munte âncă  
Și prin codrul nepetruns,  
Și din frunză și din stâncă  
Am primit câte-un răspuns.

Am cântat și printre fiare,  
Ce de doru'mi s'au petruns,  
Și strângând ale lor ghiare  
Ele toate 'mă-au răspuns.

Ênsă când a mea durere  
I-o cântai Ei într'ascuns,  
Ea drept ori ce mângâere  
A tăcut... nu 'mă-a răspuns!

Stelian Grozea.

## ESAMENUL CLASEI DE DECLAMAȚIUNE

A

## CONSERVATORULUI ROMÂN

PE ANUL 1881-1882

Esamenul clasei de declamațiune a Conservatorului Român din București a avut loc Duminică la 6 Iunie, în sala Bosel.

Primul lucru ce ne-a lovit, este lipsa completă de elevi în anul al III-lea aceia ce probează una din trei : saū că elevii din anul al II-lea de anul trecut, parte din ei, n'aū fost demni de a trece în anul al III-lea (de și premiați de onorabila comisiune esaminateoare), saū că discurați din diferite cauze aū părăsit cu desăvîrșire clasa, saū în fine, că acei elevi s'aū crezut destul de forți în aceia ce aū învățat în doi ani, astfel că aū găsit de prisos a mai continua studiile anului al III-lea, cea ce ar fi și mai trist.

În tot cazul este de constatat că această clasă, cu mijloacele de care dispune, precum și de perspectiva ce țara oferă celor care se devotază carierei teatrale, face progrese îndestul de mari. Nu se poate cere mai mult. Din contra, nu știm dacă în altă țară această clasă ar fi așa de descurajată prin indiferentismul ce caracterizează națiunea noastră pentru tot ce nu este os de ros.

Departa de a voi să facem personalități, aceasta se vede cât de colo.

Ce public asista la acest esamen important, pentru ori-ce țară, afară de a noastră și a Patagonilor ?

Un singur bărbat din aceia care fac gălăgie mare pentru *Patrie*, nu venise să vază ce face *Patria* cu arta dramatică. Și în adevăr, pentru ce ar fi venit?... Era oare de câștigat ceva?... Nu!. Era vre-o ceartă de partide?... nu!. Era vre-o adunare electorală?. Nici atăta! Știaū foarte bine că nu-l aștepta nimic din toate astea. Dar ce?... Niște bieți elevi,—și apoi de ce?... de Teatru!.. adecă fiitorii artiști dramatici Români! Numai pentru rușinea acestui nume, n'ar fi asistat pentru lumea toată. Auzi! Actor român!... Și credeți că aceasta este opiniunea lor? Ași!.. 'Și-aū format un *parti-pris*, cum zice Francezul, dar să nu crează cine-va că sūnt convinși de aceia ce fac și aceia ce zic, în ori ce privință, ne-cum în aceia de a judeca ce va să zică un actor român. Căt curagiū, cătă abnegare trebuie unui tēner, să îmbrățișeze 'această carieră, la noi, unde e atât de jos căzută, și prin urmare căt respect ar trebui să avem pentru acești Tineri care se devotază artei!

Se va zice poate, că această carieră are ceva de atrăgător,—viața liberă; este adevărat;—dar dacă artiștii români ar semăna marelui majorității a lumii din

țara noastră, această atracțiune le-ar părea partea cea mult respingătoare : *mizeria*. Și îndată s'ar face ori ce, ca să scape de dânsa, ori ce : onest, neonest; onest, atât mai rău, neonest, atât mai bine, căci ar fi încărcatî de laude, avuțî, etc.

Să trecem ênsă la aceia ce ne-am propus, la critica jocului fie căruî dintre elevi.

În anul I-iū domnișoara Fanchete Vermont, a zis *Vara la țară*, poezie de Deparațianu, *Camila din Orațiu* de Corneille și *Matilda din Supliciul unei femei* de Dumas.

Maî întâi, știm că D-ra Vermont nu e Româncă de origină. Aflăm de asemenea că D-nia sa a sosit în Conservator cu pronunțiaținea defectuoasă. Ar fi dar de ajuns ca astăzi s'o auzim numaî vorbind, ca să-i constatăm stăruințele ce și-a pus și prin urmare iubirea ce trebuie să aiba pentru această artă.— Am văzut cu mulțumire, că D-nia sa, în *Camila din Orațiu*, a avut mișcări, intonări, gesturi, ce dau speranță că va deveni o bună artistă tragediană. — Dacă a avut câte-va părți ridicule prin sforțările ceși dedea, aceasta adăoga la meritul Domniei sale; căci încercând sublimul, 'i-a lipsit forțele și rutina șcenei, iar nu talentul și justa cugetare. — Aceasta, pentru partea bună. — În partea rea, găsim că afectează, cadentează și cântă versurile și chiar proza (*Matilda din Supliciul*); — cu alte cuvinte, urmează mai mult cadența versului decât ideia lui principală.—Cu toate acestea, pentru o elevă, critica nu poate fi pretențioasă.

Îi urăm să-i facem cât de curând o critică de artistă.

Domnișoara Ana Niculescu, a recitat fabula *Câinele și Cățelul* cu o rară naivitate. — Domnia sa a fost cea măi călduros aplaudată; nu știm ênsă, de ce a apărut într'o singură bucată.

Domnul Ioan Davidescu a zis iarăși o singură poezie, *Strigoii* de Sihleanu, căci în rolul lui *Orzeanu* din *Mincinosul*, da numaî replica. Domnia sa a intonat just și a zis bine versurile, dar înfățișarea Domniei sale și masca figurei nu va fi nici o dată bună în dramă sau tragedie. — În Orzeanu dădea replica, dar trebuie să mărturisim că departe de a fi bine, naturalul și aplicarea Domniei sale ne face a 'l povățui să aibă *comedia* de cal de bătae, cum se zice în limbajul teatral. — Domnul Davidescu s'a prezentat în bucăți nepotrivite pe talia Domniei sale. Suntem siguri că ar fi reușit pe deplin, dacă ar fi dat examen într'un *țenăr* comic. — Putem zice, cu oare care rezervă, că în această privință este și vina profesorului. (1)

Domnul George Diamandopol, a zis marele monolog al lui Ruy-Blas din actul al III lea. Intonațiunile, erau destul de juste, pe ici pe colo, vedem mișcări ce ar fi fost foarte minunate, dacă ar fi fost făcute cu mai multă încredere. Îi

(1) Nu împărtășim această părere. Nota «Red.»

lipsea siguranța și mijloacele fizice. — În adevăr, acest monolog, cât de minuțios studiat și cât de mare artist ai fi, e imposibil, să nu obosească pe cel care 'l recitează. Dar putem zice că Domnul Diamandopol, este un elev, care nu are încă experiență și nu știe să-și menazeze forțele.

Domnul Stefan Mântuleanu a zis Mihnea și Baba de Bolintineanu și o scenă din *Curierul din Lyon*. — În cea din tâi, partea de la început era destul de bine, iar partea finală, unde este o armonie imitativă, unică în felul ei, nu se mai înțelegea nimic: emoțiunea eczamenului, Publicul poate, a fost cauza acestui inconvenient. — În *Curierul din Lyon (Gerom)*, vocea-i era bine timbrată, dar uniformă, nu era de loc modulată. În partea unde blestemă pe fiul seă, părea coprins de-o rușine nespusă. — De ce?... În scenă trebuie multă cutezare.

Domnul Ioan Jianu a zis pe *Sosia* din *Amphitruon* a lui Molière. — Jocul D-sale ar fi bun dacă n'ar fi așa de încărcat. Domnia sa ar deveni un bun comic în piesele unde trebuie asemenea actori, dar vocea 'i este foarte defectuoasă, din cauza timbrului răgușit. Genul Domniei sale de și nu e pus așa de sus în arta teatrală, totuși, știind a se servi de densusul ar avea izbândă.

Domnul Ioan Lugoșianu a zis binișor *Căpitanul Petre*; iar în *Pancreații din Căsătoria Silită*, a lui Molière, era bine în unele părți. Nu s'a menajat bine pentru sfârșit. Vocea începuse a i se stinge. — Totuși, Domnia sa, trebuie încurajat, căci vedem oare care progrese. — Are însă calapoturi de actori de provincie, cum se vedea la cei de la Dacia. — Ar trebui să le corijeze. Meargă Domnia sa să vadă cât de des trupa de la Dacia, unde mai toți criticii noștri bine-voitori invită publicul Bucureștilor, voinde prin aceasta a face rău Teatrului Național, cu care stau rău. — Negreșit Teatrul Național face adese ori neajunsuri adeveraților autori români; dar aceștia nu se plâng nici odată (1). — Meargă dar Domnul Lugoșianu la acel Teatru pentru a 'și vedea bine defectele. —

În anul II-lea începem a fi mai pretențioși.

Domnul Ioan Nicolescu a zis monologul *Un domn timid*, bine, și aceia ce ne-a plăcut și mai mult este că am văzut *Un domn timid* iar nici de cum pe Domnul Nicolescu timidul, — ceea ce e mult. În *Mincinosul* a fost asemenea bine, îi lipsea însă volubilitatea, și aceasta, mai cu seamă din cauza dificultății ce are de a pronunța. Vocea domniei-sale e puțin nazală și vorbirea peltică. Nu știm cum se va scăpa de aceste două defecte.

Îi urăm grabnică însănătoșire.

Domnul Theodor Penciulescu, a avut ca piesă de examen un mare paragraf din *Cina* de Corneille. Domnia-sa ar fi fost bine de tot dacă nu s'ar fi grăbit atât de mult. — A avut intonațiuni juste, pentru ce-l care și-au dat osteneală

(1) Fac foarte rău. Nota «Red.»



ca să'l asculte; căci alt-fel, puțin trebuie să fi înțeles din ceea ce a spus. — Precipitarea însă nu este un defect, ce nu se poate combate, mai ales când cine-va are destule alte mijloace și calități—Studieze dar domnul Penciulescu și să se studieze singur, și va vedea ce efect urit face o dicțiune prea precipitată. Partea de la sfârșit a paragrafului a fost zisă de domnia-sa într'un mod care probează o mare îngrijire și un studiu minuțios, aceea ce trebuie să facă orî ce tîner inteligent.

Domnul Theodor Manolescu a zis Monologul lui *Don Carlos din Ernani* de V. Hugo și o scenă din *Supliciul unei femei* de Dumas. In primul ca și în al doilea nu avea vocea destul de precisă și afară de acestea, articula rău. In *Don Carlos* îi lipsea cu deseveșire maiestatea *maiestatei* ce reprezinta. Iar în *Supliciul unei femei*, îi lipsea cu deseveșire curagiul, și aceasta, din cauza onorabilei comisiuni esaminate, care declarase că se plictisise și că vrea să plece la plimbare, căci timpul era frumos.

Domnul Anton Leonișanu este elevul care dă bune speranțe. — Nu-l mai enumerăm succesele de la acest examen; ne mărginim numai a'î profetiza că domnia-sa va putea deveni în țară, un însemnat artist comic. — Rare orî s'a văzut un talent natural așa de pronunțat și un joc atât de simplu și neobositor. — Aflăm cu neplăcere, că dacă n'ar fi cam leneș, ar face îndoit din ceea ce face acum! *Cu il sfătuim, în interesul său, să lucreze cât se va putea mai mult, căci munca face mai mult decât chiar talentul, când talentul este leneș.*

In anul al II-lea vedem numai o singură elevă, pe *Domnișoara Paulina Demetrescu*, care are un talent pronunțat pentru subiecte și ingenuități și mai ales vedem că se ocupă cu multă seriozitate de rolurile ce 'i se încredințează. — In *Dorina din Tartuffe* avea tot ce trebuie pentru un bun succes; îi lipsea numai rutina ca să fie aproape o artistă. — In *Zinca din Candidat și deputat de Sion*, a fost de minune. — Caracterul ce afecta, gesturile, mișcările, în fine totul ne interpreta rolul așa cum este depins de autor.

Domnul *Vasile Theodorescu*, a zis pe *Ianache din Frantuzitele* de Faca și pe *Stan din Poetul Romantic* de M. Millo. — Domnia-sa, are asemenea mult talent natural, nu credem însă că era la locul său în acest rol.

Nu ne rămâne pentru a termina decât să spunem că, comisiunea, nu da atențiune la examenul elevilor; două părți din cinci convorbeau, altă parte privea prin loji la tualetele Doamnelor, alta asculta și alta... se plictisea. Laude unei asemenea Comisiuni, de la hotărârea căreia depinde viitorul bieiților elevi. Orî și cum, nu sînt plătiți, și iată tot!..

Grea e arta... dar grea e arta în România!

Grim.

## UN REGRET

Am ris și eu odată de toți pe câți iubirea  
În carul ei de flacări prin haos îi purta,  
Dar risul de pe buze 'mi pieri ca nălucirea  
Și lacrimile 'n locu'i pe fața mea vor sta!

Căci vesel ca o floare când ploaia-asupra'i cade  
Eram în drumul vieții zburând prin munți și stânci  
Nevrând să iaș în seamă că soarta 'n cale'mi șade  
Și 'mpinge doru'mi ténér în suferinți adânci!

Zbur și așa de iute o! dulce veselie,  
Că nici anii mei tineri nu știu când au trecut!  
Când vruî să simț viața, căzuî în reverie,  
Și 'n peptul meu durerea culcușul și-a făcut!

A! Cât aș vrea acuma să rîz ca altă dată,  
Să zbor ca fluturelul spre plaiul cel voios,  
Ursita este însă de dorul meu legată  
Și 'mi duce pasu 'ntr'una spre țărnul furtunos!

Ades prin nălucire îmi vîd zilele mele  
Trecînd pe din nainte, aduse ca d'un vînt  
Plăcute ca și noaptea când ceru 'î plin de stele  
Și liniștea domnește ca piatra pe mormînt!

Atuncea simț că pică o lacrimă-arzătoare  
Din ochi 'mi ce secase izvorul ei curat,  
Vîzînd că fericirea cu unda 'î curgătoare  
Odată și pe mine în lume m'a scaldat.

Dar astăzi când durerea mă duce pe-altă cale  
Și brațul ei puternic gonește pasul meu,  
Pot oare a nu scoate o lacrimă de jale  
Ș-a cere să m'ajute pretinsul Dumnezeu?

Pot oare a mă duce ca frunza 'n nesimțire  
Ș-a nu gusta parfumul vieții ce-am dorit?

Să fiu d'acum o umbră pierdută 'n pribegire  
 Și 'n țărnul disperării d'acum să fiu oprit ?

Amorul ce mă ține în cercul suferinței  
 Mă lasă câte-odată să zbor prin infinit,  
 Dar gândul ce mă poartă pe aripa dorinței,  
 Bătut de vântul fierci de mult a 'nbetrânit.

Să fug de-această lume imi vine câte-odată,  
 Dar umbra fioroasă a chipului iubit,  
 Să ține de-a mea urmă, și vocea'i blestemată  
 Mă chiamă către locul în care-am suferit.

Pe vale sămănată cu florile-amăgirii  
 Mă ved că stați sub umbra salcâmului bătrân, . . .  
 Aștept, — însă pe cine ? O umbră-a nesimțirii,  
 Un demon ce de vreme e-al inimei stăpân !

1882 Iunie 11.

Th. C. Penciucescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## NOTIȚA LITERARA

Cu ocaziunea trecerei D-lui Al. A. Macedonski prin Râmnicul-Vâlcei în excursiunea sa archeologică, unul dintre distinșii ofițeri ai garnizoanei, D-lă Locotenent Iancovescu, a adus poetului, omagiul de mai la vale, și care, a fost tipărit acolo, în foi volante. Corectitudinea versurilor, puterea calificativelor și farmecul în modul de exprimare, conținut în poeziile D-lui Iancovescu, ne dă dreptul a saluta în D-sa un nou *poet și ofițer*, întrebuițând întru aceasta, expresiunea lui Carol Scrob.

D-l Iancovescu ne trimisese deja o culegere din poeziile sale dintre care chiar în numărul acesta, publicăm una, ce poartă titlul de *Caritatea*. Inscrind astăzi și numele D-sale printre colaboratorii noștri și membrii grupului nostru literar, ne felicităm când vedem schinte de adevărat talent ca ale D-sale, scăpărând din mișcarea intelectuală, în numele căreia am ridicat stindardul *Luptei pentru Lumină*, cu prețul atâtor sacrificii și neajunsuri.

Intr'unul din numerile viitoare, sperăm că D-lă Macedonski va redeschide cursul său de analiză critică, pentru a se afirma și mai mult că această mișcare s'a făcut și se face cu o putere din ce în ce mai netăgăduită.

Iată poeziile în cestiune :

## L A O C H Î E L A R I Î

POETULUI MEÛ

AL. A. MACEDONSKI

Ce? Ți-e frică de deochi  
 De porți patru ochi?  
 Doi : sînt plini de poezie,  
 De privirea cea mai vie!  
 Doi te fac poet, și doi...  
 Doi, te fac ciocoi!

Jon N. Jancovescu.

Rîmnicu-Vâlcea 1882, Junie 1.

## P O E T U L U Î M E Û

AL. A. MACEDONSKI

Ce mister ascunzi în suflet ? Ce enigmă între tîmple ?  
 Căci de cînd am avut parte ca să mă 'ntîlnesc cu tine,  
 Ai schimbat a mea gândire... Ai întors sufletu'n mine...  
 Par'că sunt coprinș de friguri... Oare ce să mi s'ntîmple?

Aș voi să scriu, dar pana-mi este încă-asa plîpîndă...  
 Nu m'ajută, n'am putere pentru 'nalte inspirații...  
 Poezia ta sublimă și privirea ta cea blîndă  
 A săpat în al meu suflet un abis de cugetări !

Mi-ai spus.. însé-ai zis'o poate ca o simplă mîngîiere,  
 C'aș putea și eu a serie lucruri demne de citit,  
 Vorba ta a fost prea dulce, sfînt balsam l'a mea durere..  
 El mă leagă către viață într'un veac nenorocit !

Ah ! De ce nu pot acuma să citesc în viitor  
 Ca să vîd cum s'împlinesce uîmitoarea'ti profetie!  
 Să vîd pînă unde poate aș ajunge 'n poezie,  
 Căci de-oî trece'n nemurire, tu vei fi nemuritor !

Jon N. Jancovescu.

Rîmnicul-Vâlcea 1882 Iunie 1.

Atingătoarea poezie ce urmează, este a unuia dintre cei mai distinși dintre frații noștri de dincolo de Carpați. În Româнизмul de acolo, d. Petre Dulfu, este deja cunoscut ca poet, și ne felicităm cu deosebire, de achizițiunea ce «Literatorul» face în persoana d-sale.

## CÂNTEC DESPRE O BĂTRÎNĂ

E mult, decând și dinsa era o jună 'n floare ;  
Al ei păr, negru-odată, azi seamănă-a ninsoare ;  
Pe față-î, de timp trase, un șir de brazde sunt :  
Dar eă, cu toate-aceste, în versuri voiă s'o cânt.

Palatură mară nu are, nici rang înalt, Domnese,  
Vestminte lucitoare nici-când n'o 'mpodobesc,  
Dar are ornamente ce-î staă mult mai frumos :  
O inimă curată, un suflet blând, zelos.

Locașu-î e departe, un sat necunoscut,  
De-a lumei plăceri multe n'a ști, nici n'a știut ;  
Al ei plăceri, petreceri, sunt lucrul ne'ncetat ;  
Ea nu se simte bine când n'are de lucrat.

Lucrează săă îndeamnă pe alții la lucrare,  
Nici-când nu-î obosită, repaos nici-când n'are ;  
Acasă vecinic dănsa se culcă mai târziu,  
Și nime nu se scoală ca ea de timpuriu.

Ea-î ângerul căsuței în care locuește,  
Ea-î stea conducătoare, ea-î soare ce 'ncălzește ;  
Familia î se află de față-î luminată,  
De noaptea sărăciei nici-când n'a fost cercată.

De vin săraci la dănsa și cer ajutorare,  
La cei bătrâni și bôlnavi le tinde din ce are,  
Flămânzi în veci nu-î lasă din casa-î mititea :  
Pe cei tari ânsă-î mână la lucru, ca și ea.

Biserica n'o uită în nici-o sêrbătoare ;  
Îi place să se roage Ființei creatoare,

S'asculte ce vorbește preotul din altar :  
Atunci ea-î fericită, și uită-orî-ce-amar.

Din cărți idei înalte de și n'a învățat,  
Ea, țara și-o iubește c'un zel adevărat ;  
Mai gata-ar fi să moară, decât să părăsească  
A ginteî sale lege și limba strămoșească.

Venind furtune-asupră-i, va ști să le combată,  
Speranța și curagiul nu-și perde nici-odată ;  
Știind că dupe vifor senin acuși urmează,  
In bine nu se 'ncrede, în rău, nu desperează.

Ea are — încă 'n viață — pe scumpul său bărbat,  
Și doi fii, ce-î indeamnă spre bine ne'ncetat ;  
Dar, vai ! unul de dănsa departe viețuește ! . . .  
Când e și el acasă : în raiu ea se simțește.

Iar când se duce, plânge, și-î zice : « Scumpul meu !  
Fii bun, cât poți lucrează, te 'ncrede 'n Dumnezeu !  
Și dănsul să-ți ajute . . . Iar când vei da de bine :  
Să nu uiți, dragul mamei . . . să nu uiți nici de mine . . . »

Ași țese mai departe acest cântec iubit,  
Dar nu mai pot de lacrimi ce'n ochi-mi s'au ivit ;  
Căci știți cine-î bătrâna pe care o descriu ?  
Ea-î maica mea cea dulce, și eu sînt al ei fiu.

Petre Dulfu.

## CLAVIRUL TĂU.

DOAMNEI P. G.

Clavirul tău scotea cu jale  
Al valsului suspin ;  
L'am auzit ș'am stat din cale  
Pătruns d'un foc divin

Iar vocea ta de poezie  
Prin aer străbătea;  
Parea că totul reînvie,  
Când inima-mi plângea.

O! N'am putere îndestulă  
Să'ți spun ce-am suferit;  
'Mi-e inima de plâns sătulă  
Și sufletul zdrobit.

Privirea ta, de m'ar pătrunde  
Ca glasul ce ador,  
Atunci durerea-mi s'ar ascunde  
Intr'un adânc amor,  
M. Toncescu.

## POETULUI CAROL SCROB

Te-am admirat, poete, în versurile tale,  
Căci ai descris cu farmec simțirile-omenești;  
Le-am recitat adesea, coprins de-o sfântă jale,  
Și m'am mirat că 'n lume poți ast-fel să trăești.

Accentele-ți suave, de-o dată revoltate,  
Aū arătat amorul sublim, răzbunător,  
Idei atât de 'nalte și ast-fel ecsprimate,  
In cât divinizează un suflet simțitor.

De-aș fi merit ca tine, pe geam saū pe zăpadă  
Să las acele versuri neșterse 'n veci de timp,  
Așl face multe inimi perverse să recadă  
Și-aș subjugă prin ele chiar zeii din Olimp.

Dar tu, modest, ești încă supus l'a lumei soartă  
Te 'nclinl, privești cu milă la cei ce rău îți fac.  
O! Eū, de-aș ști că 'n mine simțirea nu e moartă,  
Mi-ar fi cu neputință să fiū modest, să tac!...

C. N. Vasilescu.

## LA BUCARESTOISE

La connaît-tu cette brune.  
 Cette brune à l'oeil brillant?  
 L'as-tu vue au clair de lune  
 Fuir comme un astre filant?  
 Sa main petite et charmante  
 Par un geste gracieux  
 Tenant sa robe trainante  
 Montre un pied délicieux  
 Sa taille est fine et flexible,  
 Sa peau souple est de velours,  
 Son regard est invincible  
 Brûlant des cœurs tous les jours.  
 Mais prends garde, mais prends garde!  
 Mais prends garde à ses attraits!  
 La syrène te regarde  
 Et son œil lance des traits.  
 Si ton âme est aveuglée  
 Au point d'en être amoureux,  
 Pendant plus d'une veillée  
 Tu rêveras malheureux,  
 Car dans son regard de flamme  
 Lui te fera tressallir  
 Elle te prendra ton âme  
 Et toi, tu pourras gémir.

Bucarest le <sup>4</sup>/<sub>16</sub> Avril 1880.

Louis Chardon.

## ERATA

<i>Pagina</i>	<i>Rëndut</i>	<i>In loc de:</i>	<i>Să se citească</i>
257	13	sn . . . . .	fin.
268	7	un . . . . .	unu.
271	26	curent. . . . .	cuvânt.
283	24	uîtat. . . . .	uîtată.
283	27	times . . . . .	trimes.
284	10	lângă . . . . .	leagă.
292	25	Aprilie . . . . .	Mai.



## BIBLIOGRAFIE

A eșit de sub tipar :

## LEGENDE SAŢ BASMELE ROMÂNILOR

ADUNATE DIN GURA POPORULUI

de P. ISPIRESCU, culegător-tipograf.

A apărut de sub presă și să află de vânzare la autor în Râmnicu-sărat și a toate librăriile din țară :

## TRATATUL DE HORTICULTURA

## FLORILE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

D-I C. C. DĂTCULESCU.

În numărul viitor ne vom face o plăcere a vorbi într'un mod mai întins asupra acestei interesante scrieri a d-lui Dătculescu. — În acest număr, lipsindu-ne spațiul ne mărginim a recomanda cititorilor noștri, cu tot dinadinsul acest interesant tratat de horticultură a florilor.

Aflăm că renumitul Fiziognomist M. Șapira, va tipări în curând interesantul eũ tratat de Fizionomie, ilustrat cu numeroase figuri, dape sistema lui Lavaster. — Dorim foarte mult a vedea apărând la lumină un asemenea tratat, pe care am avut plăcerea să 'l citim și să apreciam marele folos ce procură fie cărui om. — Domniil care doresc a se abona mai din'nainte la această carte, se pot adresa acestei Administrațiuni, trimițând suma de 5 lei, sau direct la D-nul Șapira, Calea Văcărești No. 113.